

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistuksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmästä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemisen ja tulkitsemisen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS -OPPIMÄÄRÄ

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksellisuutta sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi,

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana

TEKSTIT JA VUOROVAIKUTUS	Pakollinen	ÄI1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• Oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina• Kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja• Monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä• Syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana• Lisää tietojään ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.		Tavoitteet
TEKSTIT JA VUOROVAIKUTUS	Pakollinen	ÄI1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• Oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina• Kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja• Monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä• Syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana• Lisää tietojään ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana• Tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät• Tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa • Tekstien moniäänisyys • Proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi • Tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset • Tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen • Ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa. 	
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana • Tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät • Tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun • Tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa • Tekstien moniäänisyys • Proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi • Tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset • Tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen • Ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa. 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>

<p>KIELI, KULTTUURI JA IDENTITEETTI</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>ÄI2</p>
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän • Oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa • Ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen • Oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa • Kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus • Suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus • Kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä • Kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely • Informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen. 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>

KIRJALLISUUDEN KEINOJA JA TULKINTAA	Pakollinen	ÄI3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden • Syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista • Monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa • Oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta • Syventää ryhmäviestintätaitojaan. 	<p>Tavoitteet</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus • Monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä • Proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi • Monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa • Kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen • Tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta. 	Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

TEKSTIT JA VAIKUTTAMINEN	Pakollinen	ÄI4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan • Osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään • Oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista • Osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot • Vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot • Tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys • Sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki • Kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja • Argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu. 		Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

TEKSTI JA KONTEKSTI	Pakollinen	ÄI5
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin • Oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä • Kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan • Tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa • Tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta • Suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia • Kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee. 		Keskeiset sisällöt
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>		Arviointi

NYKYKULTTUURI JA KERTOMUKSET	Pakollinen	ÄI6
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin • Syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa • Syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista • Tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja • Oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat • Kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa • Nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa • Dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa. 	
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

PUHE- JA VUOROVAIKUTUSTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	ÄI7
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä • Syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä • Kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita • Kehittää viestintärohkeuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan • Tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä • Oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet • Puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi • Kielellinen ja ei-kielellinen viestintä • Arjen vuorovaikutustilanteet • Esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä • Esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu • Puheviestinnän kulttuurisia piirteitä. 		Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KIRJOITTAMISTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	ÄI8
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä • Varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä • Kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja • Löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen • Tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa • Kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta • Mediatekstien tuottamista ja analyysia. 		Keskeiset sisällöt
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>		Arviointi

LUKUTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	ÄI9
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä • Syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista • Varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan • Syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa • Fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• Tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen.	
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

PERUSTEET KUNTOON	Paikallinen syventävä	ÄI10
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• harjoittelee kirjoittamisprosessin vaiheita• harjaantuu kirjoittamaan selkeän, yleiskielisen tekstin• tuntee keskeiset kieliopin käsitteet• ymmärtää tekstinhuollon merkityksen• harjoittelee monilukutaitoa		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• kielitietoa: lauseenjäsenet, sanaluokat• virke, lause, lauselajit ja lauseenvastikkeet• tekstin rakentamisen periaatteet (tekstikappaleen muodostaminen, tekstin kokonaisjäsenitys)• aineisto osana omaa tekstiä• lukiolaisen tekstilajeista referaatti, reaalin esseevastaus ja kirjoitelma• asiatyylin hiontaa		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen.		Oppimis-menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja kirjallisiin suorituksiin.		Arviointi
Suoritus AI 1-kurssin jälkeen tarvittaessa.		Huomioitavaa

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS -OPPIMÄÄRÄ

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa
- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla
- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettavat kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

TEKSTIT JA VUOROVAIKUTUS	Pakollinen	S21
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• Harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon• Kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja• Oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä• Oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti • Syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä • Harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana • Tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia • Tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat • Erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa • Yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot • Tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset • Suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus • Virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat. 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>

KIELI, KULTTUURI JA IDENTITEETTI	Pakollinen	S22
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan • Ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan • Ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa • Vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta • Oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puheesityksen. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys • Eri tekstilajien hallinnan syventäminen • Lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät • Suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys • Suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus • Kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus • Aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely • Kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua • Informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua. 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>

<p>KIRJALLISUUDEN KEINOJA JA TULKINTAA</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>S23</p>
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa • Oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä • Harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä 	<p>Tavoitteet</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden • Oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti • Oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta • Syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista • Kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä • Kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa • Proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti, myös verkossa • Suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos • Tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta • Viestien tulkitsemista ja tuottamista • Kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot. 	Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

TEKSTIT JA VAIKUTTAMINEN	Pakollinen	S24
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja • Oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan • Osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana • Osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen • Syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka • Asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot • Argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa • Kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana • Perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti • Ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia • Sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet • Nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio. 	
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	<p>Arviointi</p>

TEKSTI JA KONTEKSTI	Pakollinen	S25
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin, muun muassa erityisalojen tekstit • Oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä • Pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa • Oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä • Tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana • Oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhe-kulttuurien näkökulmasta • Vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan. 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Tyylin aineksien vaikutus tekstiin • Abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot • Tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit • Eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta 		<p>Keskeiset sisällöt</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta • Suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu • Kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio. 	
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

NYKYKULTTUURI JA KERTOMUKSET	Pakollinen	S26
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin • Perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajankohtaisiin tekstilajeihin • Tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä • Oppii soveltamaan tietoaan suomen kielen normeista omia tekstejä tuottaessaan • Oppii toimimaan sujuvasti, eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit • Kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistaminen) • Kielenhuollon kertausta, sanaston laajentamista ja vaikeita kielen rakenteita • Luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia • Erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelua • Suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkelmia sekä kokonaisteos. 		Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.		Arviointi

PUHE- JA VUOROVAIKUTUSTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	S27
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Syventää tietojaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutussuhteiden luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöstä • Harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa • Kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita • Kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan • Oppii erottamaan eri tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä • Oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet • Puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arviointi • Suomen puhekielen erityispiirteitä ja kielioppia • Esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet • Esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • Erilaiset asiointitilanteet • Puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhekulttuuria • Kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit • Sananmuodostuskeinojen kertausta. 	Keskeiset sisällöt
<p>Kurssiarvosanaan vaikuttavat suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.</p>	Arviointi

KIRJOITTAMISTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	S28
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä • Harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen • Syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan • Kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun • Varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen • Kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista • Tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista • Kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia • Kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan • Kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen • Suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro. 	Keskeiset sisällöt
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

LUKUTAITOJEN SYVENTÄMINEN	Syventävä	S29
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä • Syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä ja tekstilajeista • Syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista • Kehittää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista • Kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista • Kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa • Tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus • Vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos • Kirjailija- tai teosesittely 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• Käännösharjoitus.	
Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen.	Arviointi

RUOTSI, B1-OPPIMÄÄRÄ

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

MINUN RUOTSINI	Pakollinen	RUB1
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi.• Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa.• Kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja.		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.• Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja.		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta	Huomioitavaa

HYVINVOINTI JA IHMISSUHTEET	Pakollinen	RUB2
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita.• Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä.• Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä.• Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

KULTTUURI JA MEDIAT	Pakollinen	RUB3
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen.		Tavoitteet
Kurssilla		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

MONENLAISET ELINYMPÄRISTÖMME	Pakollinen	RUB4
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista.		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPISKELU- JA TYÖELÄMÄÄ RUOTSIKSI	Pakollinen	RUB5
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä.Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.		Tavoitteet
Kurssilla		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

VIESTI JA VAIKUTA PUHUEN	Syventävä	RUB6
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> • Syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. • Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. 		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> • Kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) sekä suulliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA	Syventävä	RUB7
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> • Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. 		Tavoitteet
Kurssilla		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. • Jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet. 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kurssikokeeseen sekä yo-kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

RUOTSIN KIELEN ABIKURSSI (YO-KOKEESEEN VALMENTAVA KURSSI)	Paikallinen syventävä	RUB8
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistetaan lukiokurssien sanastoa ja rakenteita • Valmennetaan opiskelijoita yo-kirjoituksia varten 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kerrataan lukiokurssien kielioppirakenteita • Valmistaudutaan ruotsin kirjoituksiin vanhojen yo-kokeiden avulla 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
Kurssin sisältö voi vaihdella vuosittain opiskelijoiden toivomusten mukaan.		Huomioitavaa

RUOTSIN TUKIKURSSI 1(PERUSKOULUN OPPIMÄÄRÄÄ KERTAAVA KURSSI)	Paikallinen syventävä	RUB9
---	------------------------------	-------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Kerrataan ja vahvistetaan perusopetuksessa opittua sanastoa ja rakenteita.	Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Kerrataan RUB11-kurssin keskeisimmät rakenneasiat sekä sanastoa.	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (kotitehtävät, testit, tuntityöskentely) ja aktiiviseen osallistumiseen.	Arviointi
Kurssi on tarkoitettu pääasiallisesti opiskelijoille, jotka tarvitsevat vahvistusta ruotsin kielen perussanaston ja –rakenteiden omaksumisessa. Kurssin sisältö voi vaihdella vuosittain opiskelijoiden toivomusten mukaan.	Huomioitavaa

RUOTSIN TUKIKURSSI 2(LUKION KURSSIEN 1-3 KERTAUSTA)	Paikallinen syventävä	RUB10
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Vahvistetaan kurssien RUB11-RUB13 kielioppia ja sanastoa.	Tavoitteet	
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Kerrataan kurssien RUB11-RUB13 kielioppia ja sanastoa.	Keskeiset sisällöt	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät	
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi	
Kurssi on tarkoitettu pääasiallisesti toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoille, jotka tarvitsevat vahvistusta kurssien RUB11-RUB13 sanaston ja kieliopin omaksumisessa. Kurssin sisältö voi vaihdella vuosittain opiskelijoiden toivomusten mukaan.	Huomioitavaa	

VIERAAT KIELET

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- Rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- Vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- Kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kielenopiskelustrategioita
- Ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella keliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

A on perusasteen 1.-3. Luokalta alkava vieras kieli.

B1 on perusasteen 6. Luokalta alkava toinen kotimainen kieli.

B2 on perusasteen 8. Luokalta alkava valinnainen vieras kieli.

B3 on lukiossa alkava valinnainen vieras kieli.

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

VIERAS KIELI, ENGLANTI, A1-OPPIMÄÄRÄ

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii viestimään kohdekielellä ja sen kulttuurille ominaisella tavalla. Lisäksi opiskelija kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä. Opiskelija ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä, sekä osaa arvioida oman osaamisensa riittävyttä jatko-opintojen näkökulmasta ja suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kurssilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä. Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Kurssit suositellaan suoritettaviksi numerojärjestyksessä. Kurssit suoritetaan pääsääntöisesti osallistumalla opetukseen. Kurssin itsenäisestä suorituksesta on sovittava tapauskohtaisesti opettajan kanssa.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti. Kurssin aikana annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Myös vertais- ja itsearviointia käytetään arvioinnissa.

ENGLANNIN KIELI JA MAAILMANI	Pakollinen	ENA1
Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, ja asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle. Vahvistetaan suullista ja kirjallista esitystä, syvennetään sanaston ja rakenteiden hallintaa.		Tavoitteet
Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin, esimerkiksi ihmissuhteisiin, kotiin ja kouluun.		Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.		Oppimismenetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.	Arviointi
---	------------------

IHMINEN VERKOSTOISSA	Pakollinen	ENA2
Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä keskustella. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa.		Tavoitteet
Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille. Aihepiirejä ovat esimerkiksi vapaa-aika, viestintä ja nuorten kansainväliset yhteydet.		Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.		Arviointi

KULTTUURI-ILMIÖITÄ	Pakollinen	ENA3
Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta.		Tavoitteet
Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.	Arviointi

YHTEISKUNTA JA YMPÄRÖIVÄ MAAILMA	Pakollinen	ENA4
Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä.		Tavoitteet
Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.		Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.		Arviointi

TIEDE JA TULEVAISUUS	Pakollinen	ENA5
Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja.		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.	Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.	Arviointi

OPISKELU, TYÖ JA TOIMEENTULO	Pakollinen	ENA6
Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä.		Tavoitteet
Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.		Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.		Arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA	Syventävä	ENA7
Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä..		Tavoitteet
Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet		Keskeiset sisällöt
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.		Arviointi

VIESTI JA VAIKUTA PUHUEN	Syventävä	ENA8
Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.		Tavoitteet
Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.		Keskeiset sisällöt
Kurssilla keskitytään harjoittelemaan ja vahvistamaan suullista ilmaisua ja kuullunymmärtämistä. Tehdään suullisia pari- ja ryhmäharjoituksia, ääntämisharjoituksia sekä kuullunymmärtämisharjoituksia.		Oppimismenetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.</p>	<p>Arviointi</p>
--	-------------------------

ABIKURSSI	Paikallinen syventävä	ENA9
<p>Kurssilla vahvistaminen ja syvennetään sanaston hallintaa eri teemasanastojen sekä vaativampien tekstien avulla. Kerrataan kielioppia opiskelijoiden tarpeet huomioiden. Vahvistetaan kirjallista ilmaisua sekä kuullunymmärtämistä.</p>		<p>Tavoitteet</p>
<p>Kerrataan ja vahvistetaan sanastoa vaativampien tekstin avulla. Kerrataan ja syvennetään rakenteita. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, sekä kirjallista ilmaisua kirjoittamalla eri tekstilajien tuotoksia. Valmentaudutaan ylioppilaskirjoituksiin ja perehdytään eri tehtävätyyppeihin.</p>		<p>Sisältö</p>
<p>Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.</p>		<p>Arviointi</p>

ENGLANNIN KIELEN TUKIKURSSI 1	Paikallinen syventävä	ENA10
<p>Opiskelija kertaa ja vahvistaa ENA 1-kurssilla oppimaansa sanastoa ja rakenteita.</p>		<p>Tavoitteet</p>
<p>Kerrataan aktiivin perusaikamuotojen yleis- ja kestopuodot, ehtovirkkeet, väitelauseen sanajärjestys, kysymyslauseen sanajärjestys sekä liitekysymys. Kerrataan myös ENA 1-kurssin keskeistä sanastoa.</p>		<p>Sisältö</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kurssin sisältö voi vaihdella opiskelijoiden tarpeiden mukaan.	
Kurssilla tehdään suullisia sekä kirjallisia tehtäviä sekä yksin että yhdessä, teknisiä apuvälineitä hyödyntäen. Harjoitellaan kuullunymmärtämistä, tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen. Palautetta annetaan monipuolisesti opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Hyödynnetään myös itse- ja vertaisarviointia.	Arviointi
Kurssilla kerrataan ensimmäisen kurssin keskeisimmät rakenneasiat ja sanasto. Kurssi on tarkoitettu pääasiallisesti niille opiskelijoille, jotka eivät saa suoritettua ENA1-kurssia hyväksytysti. Kurssi arvioidaan hyväksytyksi/hylätyksi. Suorittamalla ENA 0-kurssin hyväksytysti voi korottaa ENA 1-kurssin arvosanaa. Kurssilla käytetään ENA 1-kurssin oppikirjaa.	Huomioitavaa

VIERAAT KIELET, RANSKA, SAKSA, VENÄJÄ, ESPANJA, B2 -OPPIMÄÄRÄ

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- Kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- Kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- Osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

ELÄMÄN TÄRKEITÄ ASIOITA	Syventävä	B21
<p>Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa.</p> <p>Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi.</p> <p>Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen</p>		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <p>Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.</p>		Keskeiset sisällöt
<p>Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>		Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>		Arviointi
		Huomioitavaa

MONENLAISTA ELÄMÄÄ	Syventävä	B22
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none">• Kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa.• Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää.		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none">• Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät viestintään kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.		Keskeiset sisällöt
<p>Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>		Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

HYVINVOINTI JA HUOLENPITO	Syventävä	B23
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. • Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. • Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

KULTTUURI JA MEDIAT	Syventävä	B24
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vahvistetaan monilukutaitoa. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

OPISKELU, TYÖ JA TULEVAISUUS	Syventävä	B25
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. 		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

YHTEINEN MAAPALLOMME	Syventävä	B26
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön 		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Käsitellään aihepiirejä, jotka nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	Syventävä	B27
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

VIESTI PUHUEN JA KIRJOITTAEN	Syventävä	B28
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> Vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

VIERAAT KIELET, RANSKA, SAKSA, VENÄJÄ, ESPANJA, B3-OPPIMÄÄRÄ

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- Kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- Kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- Osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

• TUTUSTUTAAN TOISIIMME JA UUTEEN KIELEEN	Syventävä	B31
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin.		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

MATKALLA MAAILMASSA	Syventävä	B32
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa.		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

ELÄMÄN TÄRKEITÄ ASIOITA	Syventävä	B33
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen.		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

MONENLAISTA ELÄMÄÄ	Syventävä	B34
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. • Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käsitellään viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

HYVINVOINTI JA HUOLENPITO	Syventävä	B35
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. • Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. • Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille. 		Tavoitteet
<p>Kurssilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KULTTUURI JA MEDIAT	Syventävä	B36
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Vahvistetaan monilukutaitoa. 		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPISKELU, TYÖ JA TULEVAISUUS	Syventävä	B37
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. 		Tavoitteet
Kurssilla <ul style="list-style-type: none"> Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. 		Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

Yhteinen maapallomme	Syventävä	B38
Kurssilla		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• Jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan.• Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön.	
Kurssilla <ul style="list-style-type: none">• Käsitellään aihepiirejä, jotka liittyvät luontoon, erilaisiin asuinympäristöihin sekä kestävään elämäntapaan.	Keskeiset sisällöt
Yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentely. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

MATEMATIIKKA

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

MATEMATIIKAN YHTEINEN OPINTOKOKONAISUUS

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

LUVUT JA LUKUJONOT	Pakollinen	MAY1
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta • kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet • vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä • ymmärtää lukujonon käsitteen • osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan • saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä • osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonon tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa. 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • reaalityyppiset luvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta • funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta • lukujono • rekursiivinen lukujono • aritmeettinen jono ja summa • logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys • eksponenttiyhtälöiden ratkaiseminen • geometrinen jono ja summa 		<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.</p>		<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.</p>		<p>Arviointi</p>
<p>Kaikille pakollinen kurssi, jonka jälkeen valitaan joko lyhyt tai pitkä matematiikka.</p>		<p>Huomioitavaa</p>

MAFYKE TYÖVÄLINEKURSSI	Paikallinen syventävä	MAY2
------------------------	-----------------------	------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opiskelija <ul style="list-style-type: none">vahvistaa osaamistaan teknisten apuvälineiden käytössä ongelmien ratkaisussavahvistaa osaamistaan matemaattis-luonnontieteellisen tekstin ja kuvioden tuottamisessa tietoteknisillä välineillä	Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">harjoitellaan erilaisten matemaattis-luonnontieteellisten ohjelmistojen käyttöä	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen sekä graafisen esittämisen ja matemaattisen tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen harjoituksia tehden.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja/tai kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen. Arviointi suoritettu/hylätty.	Arviointi
Valinnainen kurssi, joka voidaan suorittaa milloin tahansa lukion aikana. Suositellaan erityisesti matematiikan, fysiikan tai kemian yo-kirjoituksiin osallistuville.	Huomioitavaa

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omaan matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä

- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

POLYNOMIFUNKTIOT JA -YHTÄLÖT	Pakollinen	MAA2
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• Harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita• Osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää• Osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua• Osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä• Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Polynomien tulo ja muotoa $(a + b)^n, n \leq 3, n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat• 2. Asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen• 2. Asteen polynomien jakaminen tekijöihin• Polynomifunktio• Polynomiyhtälöitä• Polynomiepäyhtälön ratkaiseminen		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
Suoritus MAY1-kurssin jälkeen.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

GEOMETRIA	Pakollinen	MAA3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa • Harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita • Osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus • Sini- ja kosinilause • Ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria • Kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

VEKTORIT	Pakollinen	MAA4
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin • Osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla • Ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen • Osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vektoreiden perusominaisuudet • Vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla • Koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo • Yhtälöryhmän ratkaiseminen • Suorat ja tasot avaruudessa 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

ANALYYTTINEN GEOMETRIA	Pakollinen	MAA5
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija • Ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille • Ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja • Syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $f(x) = a$ tai $f(x) = g(x)$ • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Pistejoukon yhtälö • Suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt • Itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen • Pisteiden etäisyys suorasta 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

DERIVAATTA	Pakollinen	MAA6
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä • Omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta • Osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat • Osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot • Tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö • Funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta • Polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen • Polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

TRIGONOMETRISET FUNKTIOT	Pakollinen	MAA7
---------------------------------	-------------------	-------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla Osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$ Osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$ Osaa derivoida yhdistettyjä funktioita Osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla Osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometrinen funktioiden tutkimisessa ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometrinen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa. 	<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> Suunnattu kulma ja radiaani Trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen Trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen Yhdistetyn funktion derivaatta Trigonometrinen funktioiden derivaatat 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.</p>	<p>Arviointi</p>
	<p>Huomioitavaa</p>

<p>JUURI- JA LOGARITMIFUNKTIOT</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>MAA8</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> Kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit Tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä Osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Potenssien laskusäännöt • Juurifunktiot ja -yhtälöt • Eksponenttifunktiot ja -yhtälöt • Logaritmifunktiot ja -yhtälöt • Juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

INTEGRAALILASKENTA	Pakollinen	MAA9
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita • Ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan • Osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla • Perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Integraalifunktio • Alkeisfunktioiden integraalifunktiot • Määrätty integraali • Pinta-alan ja tilavuuden laskeminen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

TODENNÄKÖISYYS JA TILASTOT	Pakollinen	MAA10
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja • Perehtyy kombinatorisiin menetelmiin • Perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin • Ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä • Perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma • Jakauman tunnusluvut • Klassinen ja tilastollinen todennäköisyys • Kombinatoriikka • Todennäköisyyksien laskusäännöt • Diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma • Diskreetin jakauman odotusarvo • Normaalijakauma 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

LUKUTEORIA JA TODISTAMINEN	Syventävä	MAA11
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista • Hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin • Osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla • Syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Konnektiivit ja totuusarvot • Geometrinen todistaminen • Suora, käännteinen ja ristiriitatodistus • Induktiotodistus • Kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö • Eukleideen algoritmi • Alkuluvut ja Eratostheneen seula • Aritmetiikan peruslause • Kokonaislukujen kongruenssi 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

ALGORITMIT MATEMATIIKASSA	Syventävä	MAA12
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää algoritmista ajatteluaan • Osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat • Ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti • Osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät • Osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa. 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä • Polynomien jakoalgoritmi • Polynomien jakoyhtälö • Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

DIFFERENTIAALI- JA INTEGRAALILASKENNAN JATKOKURSSI	Syventävä	MAA13
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan • Osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita • Täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen • Osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia • Osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen • Jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia • Käänteisfunktio • Kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta • Funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä • Epäoleelliset integraalit • Lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

MATEMATIIKAN KOKONAISKUVA	Paikallinen syventävä	MAA14
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">Saa kokonaisnäkömyksen lukion aikana opitusta matematiikasta ja oppii hallitsemaan entistä laajempia, useisiin matematiikan osa-alueisiin liittyviä soveltavia tehtäväkokonaisuuksiaKertaa ja syventää lukion pitkän matematiikanKeskeisiä sisältöjä ja saa mahdollisimman hyvät valmiudet matematiikan ylioppilaskirjoituksiin		Tavoitteet
Pitkän matematiikan kurssien keskeiset sisällöt ja tutustuminen ylioppilaskokeen rakenteeseen ja vanhoihin koetehtäviin		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis-menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
Arviointi hyväksytty/hylätty.		Huomioitavaa

MATEMATIIKAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- Saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- Hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- Sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- Kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- Harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- Tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- Osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- Osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

LAUSEKKEET JA YHTÄLÖT	Pakollinen	MAB2
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä• ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet• vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä• osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus• ongelmien muotoileminen yhtälöiksi• yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen• ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen• toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.	
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviontikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

GEOMETRIA	Pakollinen	MAB3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista • vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan • osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • kuvioiden yhdenmuotoisuus • suorakulmaisen kolmion trigonometria • Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause • kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen • geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviontikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

MATEMAATTISIA MALLEJA	Pakollinen	MAB4
------------------------------	-------------------	-------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla • tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta • tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä. 	<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen • potenssiyhtälön ratkaiseminen • eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla • lukujonot matemaattisina malleina 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.</p>	<p>Arviointi</p>
	<p>Huomioitavaa</p>

TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS	Pakollinen	MAB5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja • arvioi erilaisia regressiomalleja mm. Taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla • perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa. 	<p>Tavoitteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen • regression ja korrelaation käsitteet 	<p>Keskeiset sisällöt</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • havainto ja poikkeava havainto • ennusteiden tekeminen • kombinatoriikkaa • todennäköisyyden käsite • todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

TALOUSMATEMATIIKKA	Pakollinen	MAB6
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • syventää prosenttilaskennan taitojaan • ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä • kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun • vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun • soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia • taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

MATEMAATTINEN ANALYYSI	Syventävä	MAB7
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> graafisia ja numeerisia menetelmiä polynomifunktion derivaatta polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.		Arviointi
		Huomioitavaa

TILASTOT JA TODENNÄKÖISYYS II	Syventävä	MAB8
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä • osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa. 	
<ul style="list-style-type: none"> • normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet • toistokoe • binomijakauma • luottamusvälin käsite 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviointikokonaisuuteen.	Arviointi
	Huomioitavaa

KERTAUSKURSSI	Paikallinen syventävä	MAB9
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertaa lukion aikana opiskellut lyhyen matematiikan sisällöt • kertaa päässälaskutaitoja • kertaa laskimen käyttötaitoja • opettelee tarpeelliset tiedot ja taidot yo-kokeen vastaustekniikkaan • saa itsevarmuutta matematiikan opiskeluun sekä keinoja ja vinkkejä kotona harjoitteluun 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • matematiikan kurssien MAB1 – MAB8 sisältöjen kertaus • laskimen käyttö • päässälaskutekniikoita • matemaattisten mallien hahmottamista ja pohtimista • yhtälön ratkaisu, kuvaajien piirtäminen, ongelmanratkaisu 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

• tarvittavat vastaustekniikat yo-koetta varten	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Ongelmanratkaisutaitojen, graafisen esittämisen taitojen ja arviointitaitojen kehittäminen yhteistoiminnallisesti pohtien, laskurutiinien vahvistaminen harjoituksia tehden.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen tai muuhun vastaavaan arviontikokonaisuuteen.	Arviointi
Arviointi hyväksytty/hylätty.	Huomioitavaa

BIOLOGIA

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta välttämättömyydestä ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- Kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- Ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- Perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- Osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- Suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- Osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- Osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- Arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- Käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- Perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- Osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- Arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

ELÄMÄ JA EVOLUUTIO	Pakollinen	BI1
Opiskelija		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan • Käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla • Tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan • Ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen • Osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä • Työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa. 	
<p>Biologia tieteenä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot • Biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät • Biologisen tiedon esittäminen mallien avulla <p>Solu elämän perusyksikkönä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elämän syntyvaiheet • Solujen rakenne ja energiatalous • DNA ja geenien ilmeneminen <p>Eliön elinkaari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvullinen ja suvuton lisääntyminen • Muuntelu • Kasvu, kehittyminen ja kuolema <p>Evoluutio</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnonvalinta ja sopeutuminen • Lajien syntyminen ja häviäminen • Eliökunnan sukupuu <p>Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti</p>	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Tutkimuksellisuus korostuu perustaitojen opiskelun ohella.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Osa kurssiin liittyvistä labroinneista suoritetaan laborointikurssilla, Bi6.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

EKOLOGIA JA YMPÄRISTÖ	Pakollinen	BI2
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet • Osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä • Ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle • Hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia • Ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestäväen elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti • Osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin. 	<p>Tavoitteet</p>	
<p>Ekologian perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset • Ekosysteemien rakenne ja palautuvuus • Aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä • Luonnon monimuotoisuus • Populaatioiden ominaisuudet • Lajien väliset suhteet • Eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys <p>Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset • Luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat • Aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat • Paikalliset ympäristöongelmat <p>Kohti kestävää tulevaisuutta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekosysteemipalveluiden merkitys • Ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys • Toiminta kestäväen elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä • Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti 	<p>Keskeiset sisällöt</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Tutkimuksellisuus korostuu perustaitojen opiskelun ohella.	Oppimis- menetelmät
Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen.	Arviointi
Osa kurssiin liittyvistä labroinneista suoritetaan koulukohtaisella laborointikurssilla, Bi6	Huomioitavaa

SOLU JA PERINNÖLLISYYS	Syventävä	BI3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä • Syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin • Tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita • Arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta • Suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa 		Tavoitteet
<p>Solu tutkimuskohteena</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten soluja tutkitaan • Solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö <p>Eliöt rakentuvat soluista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biomolekyylit • Tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta • DNA:n ja RNA:n rakenne • Proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely <p>Solujen lisääntyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mitoosi ja sen merkitys • Jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen <p>Periytymisen perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geenit ja alleelit • Sukusolut ja niiden synty meioosissa • Geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle • Mutaatiot ja mutageenit 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Tutkimuksellisuus korostuu perustaitojen opiskelun ohella.	Oppimis- menetelmät
Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen.	Arviointi
Osa kurssiin liittyvistä labroinneista suoritetaan laborointikurssilla, Bi6.	Huomioitavaa

IHMISEN BIOLOGIA	Syventävä	BI4
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita • Ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen • Ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana • Ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia • Osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan • Ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen • Osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset. 		Tavoitteet
<p>Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ravintoaineet ja ruoansulatus • Verenkiertoelimistö • Hengityselimistö ja hengityksen säätely <p>Liikkuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuki- ja liikuntaelimistö <p>Elintoimintojen säätely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hermosto ja aistit • Umpirauhaset ja hormonit • Lämmönsäätely • Kemiallinen tasapaino • Elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Lisääntyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hedelmöitys, raskaus ja synnytys • Sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus • Perimän ja ympäristön merkitys <p>Ihmiselimestön toimintaa mittaava pienimuotoinen tutkimus</p>	
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Tutkimuksellisuus korostuu perustaitojen opiskelun ohella.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen.</p>	Arviointi
<p>Osa kurssiin liittyvistä labroinneista suoritetaan koulukohtaisella laborointikurssilla, Bi6.</p>	Huomioitavaa

BIOLOGIAN SOVELLUKSET	Syventävä	BI5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa • Tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta • Ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa • Ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa • Ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa • Osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä • Osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa. 		Tavoitteet
<p>Bioteknologian sovellukset ja merkitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla • Bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa <p>Mikrobiologian sovellukset ja merkitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta • Bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa <p>Geeniteknologian sovellukset ja merkitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geenitekniikan menetelmät • Genomitieto • Mikrobit geeniteknologiassa <p>Kasvi- ja eläinjalostus</p> <p>Biologian sovellusalaan liittyvä pieni koe tai tutkimus</p>	
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Tutkimuksellisuus korostuu perustaitojen opiskelun ohella.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen.</p>	Arviointi
<p>Osa kurssiin liittyvistä labroinneista suoritetaan laborointikurssilla, Bi6.</p>	Huomioitavaa

LABOROINTI JA KERTAUS	Paikallinen syventävä	Bi6
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kertaa lukiokursseja etenkin yo-koetta ajatellen, kokeellisesta ja tutkimuksellisesta näkökulmasta • Saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan • Käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla • Työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisia tutkimuksia yhdessä muiden kanssa • Tutustuu biologian sovelluksiin myös vierailujen kautta 		Tavoitteet
<p>Biologia kokeellisena tieteenä</p> <p>Ekosysteemien toiminta</p> <p>Evoluutio</p> <p>Solujen, solukoiden, kudosten, elinten ja elimistöjen rakenne sekä toiminta</p> <p>Perinnöllisyys</p> <p>Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti</p>		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Laborointeja, leikkelyitä ja pienten kokeiden toteuttamista. Vierailu ainakin yhteen biologiaa soveltavaan laitokseen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn ja töiden tekemiseen sekä muutamiin raportointeihin.	Arviointi
Arviointi suoritusmerkinnällä	Huomioitavaa

Biologian abittiohjelmit, ½ kurssia (<i>Suunnattu biologian ylioppilaskokeen sähköisesti kirjoittaville. Samassa ryhmässä kuin maantieteen kirjoittajille suunnatun GeY5-kurssin alkuosa.</i>)	Paikallinen syventävä	BIY7
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> harjaantuu sähköisissä biologian yo-kirjoituksissa tarvittavien abitti-ohjelmistojen ainekohtaisessa käytössä 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> mm. Gimp, Pinta, E-calc ja Libre-Officen ohjelmat Laskenta oppiaineen mukaisissa tehtävissä Yo-tehtävissä vastaaminen oppiaineen mukaisesti kuvan/kaavion avulla sekä kuvan liittäminen vastaukseen Viiva-, pylväs- ja ympyrädiagrammien laatiminen annetusta aineistosta YO-tehtävien vastausstrategia 		Keskeiset sisällöt
Pääpaino on itse tekemisessä ja konkreettisessa harjoittelussa tietokoneiden avulla abittiympäristön ohjelmilla. Osa tunneista lähitunteina ja lisäksi on pieni harjoitustyö.		Oppimis- menetelmät
Arviointi suoritusmerkinnällä (½ kurssia)		Arviointi
Pyritään pitämään jaksossa 1. Huom. Opiskelija ei voi ilman lisätöitä saada suoritusmerkintää sekä kurssista GeY5 että kurssista BiY7, koska ne ovat osittain päällekkäiset.		Huomioitavaa

MAANTIEDE

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- Ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- Kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- Ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeediaa tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- Osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- Osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- Osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- Ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- Tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- Kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- Osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- Tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- Toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästä kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.
-

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

MAAILMA MUUTOKSESSA	Pakollinen	GE1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• Saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa• Tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla• Ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin• Osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta• Tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestäväen kehityksen mukaisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä • Ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin • Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa. 	
<p>Maantiede tieteenalana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa • Opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta • Maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia • Miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa • Alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla • Maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen <p>Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen</p> <p>Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit • Resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous • Maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet <p>Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen käyttö. Ajankohtaisten uutisten käsittely. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.</p>	<p>Arviointi</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

SININEN PLANEETTA	Syventävä	GE2
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä • Osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen • Ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä • Ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla • Ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä • Ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä. 		Tavoitteet
<p>Maantieteellinen ajattelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen • Geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät <p>Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt</p> <p>Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmakehän rakenne ja tuulet • Sateet • Meriveden liikkeet • Sää ja sen ennustaminen • Ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet <p>Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina • Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla • Arvokkaat luonnonmaisemat <p>Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä</p>		Keskeiset sisällöt
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen käyttö. Ajankohtaisten uutisten</p>		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

käsittely. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.	
Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.	Arviointi
	Huomioitavaa

YHTEINEN MAAILMA	Syventävä	GE3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä • Osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen • Osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin • Tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia • Osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla • Ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle • Ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä. 		Tavoitteet
<p>Maantieteellinen ajattelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen • Ihmismaantieteen peruskäsitteet • Geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät • Miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti <p>Väestö ja asutus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen • Kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen <p>Alkutuotanto ja ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kestävä maa-, kala- ja metsätalous <p>Teollisuus ja energia</p>		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti <p>Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys <p>Ihmistoiminnan alueellinen rakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maankäyttö, keskukset ja periferiat • Kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla <p>Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä</p>	
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen käyttö. Ajankohtaisten uutisten käsittely. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.</p>	<p>Arviointi</p>
	<p>Huomioitavaa</p>

<p>GEOMEDIA – TUTKI, OSALLISTU JA VAIKUTA</p>	<p>Syventävä</p>	<p>Ge4</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa • Kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa • Osaa käyttää paikkatietosovelluksia • Ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla • Tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet • Ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen 	<p>Tavoitteet</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää geomedialla maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus. 	
<p>Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän kehityksen edistämisessä</p> <p>Geomedialla ja maantieteelliset tutkimustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa • Ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen <p>Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet • Kehittyneisyyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävän kehityksen sitoumukset <p>Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomedialla hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalien tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomedialla hyväksi käyttäen 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Yksilöllinen opiskelu. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen käyttö. Ajankohtaisten uutisten käsittely. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistäidot sekä muut geomediataidot.</p>	<p>Arviointi</p>
	<p>Huomioitavaa</p>

<p>Maantieteen kertaus ja abittiohjelmit (Suunnattu maantieteen kirjoittajille. Alkuosa kurssista myös biologian kirjoittajille)</p>	<p>Paikallinen syventävä</p>	<p>GEY5</p>
---	---	--------------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opiskelija		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• harjaantuu sähköisissä maantieteen yo-kirjoituksissa tarvittavien abitti-ohjelmistojen ainekohtaisessa käytössä• kertaa maantieteen keskeisiä sisältöjä		
Kurssin alussa opiskellaan sekä biologian että maantieteen kirjoittajille tarpeellisia abitti-ympäristön ohjelmistoja.		Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none">• Gimp, Pinta, E-calc ja Libre-Officen ohjelmat• Laskenta oppiaineen mukaisissa tehtävissä• Yo-tehtävissä vastaaminen oppiaineen mukaisesti kuvan/kaavion avulla sekä kuvan liittäminen vastaukseen• Viiva-, pylväs- ja ympyrädiagrammien laatiminen annetusta aineistosta• YO-tehtävien vastausstrategia		
Loppuosa kurssista on pelkästään maantieteen kirjoittajille		
<ul style="list-style-type: none">• keskeisten sisältöjen ja vaativampien asioiden kertausta• maantieteessä tarpeellisten diagrammien aineiston muokkaus sekä valmiiden diagrammien tarkempi hiominen.• kartta-ohjelmien käyttö ja päällekkäispiirtäminen• Digitaalinen MAOL maantieteessä.		
Pääpaino on itse tekemisessä ja konkreettisesti harjoittelussa tietokoneiden avulla mm. abittiympäristössä sekä erilaisilla GIS-ohjelmilla. Maantieteen kertauksessa käytämme myös muita soveltuvia menetelmiä.		Oppimis- menetelmät
Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).		Arviointi
Kurssi jakaantuu kahteen osaan: biologian ja maantieteen kirjoittajille suunnattuun yhteiseen osaan ja pelkästään maantieteen kirjoittajille suunnattuun jatko-osaan.		Huomioitavaa

FYSIIKKA

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsenettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

FYSIIKKA LUONNONTIETEENÄ	Pakollinen	FY1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan• ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta• osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita• tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista• osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä• osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä• tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen• voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt• tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa• tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi		Keskeiset sisällöt
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.	Arviointi
	Huomioitavaa

LÄMPÖ	Syventävä	FY2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuisissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa lämpö ja lämpötila kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.		Arviointi
		Huomioitavaa

SÄHKÖ	Syventävä	FY3
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä. 	
<ul style="list-style-type: none"> fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait sähköteho ja Joulen laki kondensaattori, diodi ja LED komponentteina sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.	Arviointi
	Huomioitavaa

VOIMA JA LIIKE	Syventävä	FY4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus • etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus • liikeyhtälö • momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa • liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset • liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki • mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.	Arviointi
	Huomioitavaa

JAKSOLLINEN LIIKE JA AALLOT	Syventävä	FY5
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä • perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä • osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa • tasainen ympyräliike • gravitaatiovuorovaikutus • harmoninen voima ja värähdysliike • aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen • aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot • ääni aaltoliikeilmionä • mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.	Arviointi
	Huomioitavaa

SÄHKÖMAGNETISMI	Syventävä	FY6
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä • osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa • harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa • magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä • varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä • sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki • generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla • sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio • tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.		Arviointi
		Huomioitavaa

AINE JA SÄTEILY	Syventävä	FY7
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä. 	
<ul style="list-style-type: none"> näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen energian kvantittuminen sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit aaltohiukkasdualismi atomiytimen rakenne ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidoseenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi radioaktiivisuus ja hajoamislaki säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.	Arviointi
	Huomioitavaa

KERTAUS	Paikallinen syventävä	FY8
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija <ul style="list-style-type: none"> Hahmottaa fysiikan kokonaiskuvan. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> Kerrataan lukion fysiikan koko oppimäärä. Perehdytään ylioppilaskokeeseen vastaamiseen. 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Voidaan käyttää monipuolisia arviointimenetelmiä.		Arviointi
Kertauskurssi on tarkoitettu niille, joiden tarkoituksena on kirjoittaa fysiikan ainereaaali tai hakeutuvat fysiikkaan liittyviin jatko-opintoihin.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KEMIA

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuus-lainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- Saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- Saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- Osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- Osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- Osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- Osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- Osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- Jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- Ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- Osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiällisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

KEMIAA KAIKKIALLA	Pakollinen	KE1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• Saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan• Kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun• Osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä• Osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuuskohdat• Osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä • Atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään • Alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia • Aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla • Kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana • Turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen 	Keskeiset sisällöt
Teoriaopiskelu yhdessä ja/tai yksilöllisesti sekä kokeelliset osiot pienryhmissä. Kurssin aikana opiskelijat tekevät itsenäisen projektityön tai -tehtäviä.	Oppimis- menetelmät
<p>Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia.</p> <p>Kurssi arvioidaan numeroin 4 - 10.</p> <p>Jos opiskelija ei suorita muita kemian kursseja, hänellä on oikeus pyytää kurssista suoritusmerkintä</p>	Arviointi
Pakollinen kurssi suoritetaan ennen syventäviä kursseja.	Huomioitavaa

IHMISEN JA ELINYMPÄRISTÖN KEMIAA	Syventävä	KE2
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä • Osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä • Ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta • Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta • Orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla • Avaruusrakenne ja isomeria 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla • Ainemäärä ja pitoisuus • Työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus • Aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia 	
Teoriaopiskelua yhdessä ja yksilöllisesti. Kokeellista työskentelyä pienryhmissä. Perehdytään tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin, kuten orgaanisten yhdisteiden rakenteiden tutkimiseen molekyylihallinnusohjelmia hyödyntäen.	Oppimis- menetelmät
Kurssi arvioidaan numeroin 4 -10. Arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmää tai tutkielmia.	Arviointi
Suoritettava ennen KE3-kurssia.	Huomioitavaa

REAKTIOT JA ENERGIA	Syventävä	KE3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä • Osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä • Ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta • Kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen • Epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia • Aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely • Energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki • Kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö • Reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen. 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Teoriaopiskelua ja kokeellista työskentelyä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppimis- menetelmät
Kurssi arvioidaan numeroin 4 - 10. Arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmää tai tutkielmia.	Arviointi
Kursseilla KE4-KE6 tarvitaan tällä kurssilla opiskelija reaktioyhtälön kirjoittamiseen ja laskennalliseen käsittelyyn liittyviä taitoja.	Huomioitavaa

MATERIAALIT JA TEKNOLOGIA	Syventävä	KE4
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä • Osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä • Harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia • Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa <ul style="list-style-type: none"> • Metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari • Atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä • Hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot • Sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi • Kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen • Tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu • Yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa 		Keskeiset sisällöt
Teoriaa yhdessä ja yksilöllisesti. Yhteistyönä tutkimista.		Oppimis- menetelmät
Kurssi arvioidaan numeroin 4 - 10. Aktivoinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmää tai tutkielmia.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Reaktioyhtälön kirjoittaminen opitaan kurssilla KE3.	Huomioitavaa
--	---------------------

REAKTIOT JA TASAPAINO	Syventävä	KE5
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • Osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä • Osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä • Osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa • Kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä • Homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen • Happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset • Tasapainoon liittyvät graafiset esitykset • Homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely • Tutkimustulosten ja -prosessin arviointi 		Keskeiset sisällöt
Teoria ja kokeellinen työskentely, tietoteknologian hyödyntäminen.		Oppimis-menetelmät
Kurssi arvioidaan numeroin 4 - 10. Arviointiin vaikuttavat kurssikokeet, osallistumisaktiivisuus, kokeellinen työskentely, työselostukset, projektityöt, esitelmät tai tutkielmat.		Arviointi
Reaktioyhtälön kirjoittaminen ja reaktioyhtälölaskut opetetaan kurssilla KE3.		Huomioitavaa

KERTAUS	Paikallinen syventävä	KE6
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • Muodostaa kokonaiskuvan lukion kemian oppimäärästä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Kerrataan lukion kurssien keskeiset asiat 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• Harjoitellaan ainereaaliiin vastaamista• Saadaan valmiuksia jatko-opintoihin	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen. Oppisisältöjen kertaaminen kertaust materiaalin avulla ja ylioppilaskokeeseen valmistautuminen vanhojen YO-tehtävien avulla.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tehtävien suoritus ja kokeellinen työskentely) sekä kirjallisiin töihin ja kokeisiin. Arviointi suoritettu/hylätty.	Arviointi
Suoritus kurssien KE1-KE5 jälkeen. Paikallinen syventävä kurssi.	Huomioitavaa

FILOSOFIA

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperaisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- Osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- Osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- Hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- Oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

JOHDATUS FILOSOFISEEN AJATTELUUN	Pakollinen	F11
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• Muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin• Oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä• Tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä• Perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin• Tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna • Johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti • Keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen • Tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero • Tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa 	Keskeiset sisällöt
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	Arviointi
<p>Kurssi on suoritettava ennen muiden filosofian kurssien suorittamista.</p>	Huomioitavaa

ETIIKKA	Pakollinen	FI2
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin • Hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta • Osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla • Osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliiin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota • Osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein. 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet • Moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi • Filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta • Etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat • Eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä 	Keskeiset sisällöt
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky kypsään ajatteluun ja sen sanalliseen sekä kirjalliseen ilmaisemiseen.</p>	Arviointi
	Huomioitavaa

YHTEISKUNTAFILOSOFIA	Syventävä	FI3
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkömyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon • Oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen • Oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa • Oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta • Osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perustelevinen ja soveltaminen • Vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi • Työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen • Poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma • Yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina • Ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävä tulevaisuuden rakentaminen 	
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky kypsään ajatteluun ja sen sanalliseen sekä kirjalliseen ilmaisemiseen.</p>	<p>Arviointi</p>
	<p>Huomioitavaa</p>

<p>TIETO, TIEDE JA TODELLISUUS</p>	<p>Syventävä</p>	<p>FI4</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta • Osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä • Osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta • Osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• Oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.	
<ul style="list-style-type: none">• Metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta• Olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen• Todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen• Totuuden luonne ja totuusteoriat• Tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen• Tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde• Selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta	Keskeiset sisällöt
Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky kypsään ajatteluun ja sen sanalliseen sekä kirjalliseen ilmaisemiseen.	Arviointi
Ajan salliessa kurssin lopussa valmistaudutaan myös filosofian ylioppilaskokeeseen.	Huomioitavaa

PSYKOLOGIA

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskelleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin,

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aiheisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aiheisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- Hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- Hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- Ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- Ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- Osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- Osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- Osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestäväen kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

PSYKKINEN TOIMINTA JA OPPIMINEN	Pakollinen	PS1
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä • Tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla • Perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta • Osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita • Ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä. 		<p>Tavoitteet</p>
<p>Tietoinen ja tiedostamaton psyykinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta • Perustietoa tunteista ja motivaatiosta • Kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa <p>Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta • Esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä <p>Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus</p> <p>Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta • Tehokkaat opiskelumenetelmät • Motivaatio ja oppiminen <p>Psykologisen tiedon muodostuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psykologian tutkimuskohteet • Arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero • Esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä 		<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä.</p>		<p>Oppimis- menetelmät</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.	
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Ainoa kaikille pakollinen lukion psykologian kurssi tulee suorittaa ennen muiden psykologian kurssien suorittamista.	Huomioitavaa

KEHITTYVÄ IHMINEN	Syventävä	PS2
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita • Osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta • Perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana • Perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon • Tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen • Osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen. 		Tavoitteet
<p>Kehityksen tutkiminen</p> <p>Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fyysis-motorinen kehitys • Kognitiivinen kehitys • Emotionaalinen kehitys • Psykososiaalinen kehitys • Minuuden ja minäkäsityksen kehitys <p>Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajattelun kehitys • Identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti • Sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen • Toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta <p>Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elämänkaaren käsite • Kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus • Jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hermoston kypsyminen • Aivojen muovautuminen elämäntulun aikana • Perimän ja ympäristön vuorovaikutus • Varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet • Sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä 	
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä. Kurssilla voidaan esimerkiksi laatia koko kurssin teemat läpäisevä kirjallinen työ, jossa opiskelija peilaa omaa kehitystään kurssilla esiin tullessiin kehityspsykologisiin teorioihin ja näkemyksiin.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky soveltaa psykologista, tieteellistä tietoa käytännön ilmiöihin.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Suoritus vasta PS1 kurssin jälkeen.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

TIETOA KÄSITTELEVÄ IHMINEN	Syventävä	PS3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen • Perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot • Perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä • Ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin. 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä • Kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta • Kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä 		<p>Keskeiset sisällöt</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta • Jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus 	
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky soveltaa psykologista, tieteellistä tietoa käytännön ilmiöihin.</p>	Arviointi
<p>Suoritus vasta PS1 kurssin jälkeen.</p>	Huomioitavaa

TUNTEET, PSYKKINEN HYVINVOINTI JA MIELENTERVEYS	Syventävä	PS4
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti • Osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta • Osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille • Tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja • Osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja • Ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä • Tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden • Syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon. 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta • Tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena • Tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus • Tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä • Psykkinen hyvinvointi ja psykkinen tasapainon ylläpitäminen • Uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä • Stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot • Keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito • Mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä • Sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille 	Keskeiset sisällöt
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky soveltaa psykologista, tieteellistä tietoa käytännön ilmiöihin.</p>	Arviointi
<p>Suoritus vasta PS1 kurssin jälkeen.</p>	Huomioitavaa

YHTEISÖLLINEN JA YKSILÖLLINEN IHMINEN	Syventävä	PS5
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden • Tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykkyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit • Tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa • Tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen • Syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta • Osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilanetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Persoonallisuuden määrittely 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus • Vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria • Yksilöllisten erojen tutkiminen • Tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa • Kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan 	
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky soveltaa psykologista, tieteellistä tietoa käytännön ilmiöihin.</p>	Arviointi
<p>Suoritus vasta PS1 kurssin jälkeen.</p>	Huomioitavaa

PSYKOLOGIAN KERTAUSKURSSI	Paikallinen syventävä	PS6
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kertaa lukion psykologian oppimäärän erityisesti ylioppilaskokeen suorittamisen näkökulmasta • Syventää valtakunnallisten pakollisen ja syventävien kurssien teemoja • Perehtyy ja harjaantuu erityisesti psykologisen tutkimuksen aihepiireissä 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Valtakunnallisten pakollisten kurssien tärkeimmät aihekokonaisuudet • Psykologian klassikotutkimukset • Psykologisen tutkimuksen periaatteet 		Keskeiset sisällöt
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn sekä omaehtoiseen oppikirjan lukemiseen kurssin edetessä. Oppitunneilla käytetään niin luento-opetusta kuin opiskelijoita itseään aktivoivia ryhmä- ja yksilötyöskentelymenetelmiä</p>		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Arvioinnissa korostuu opiskelijan kyky soveltaa psykologista, tieteellistä tietoa käytännön ilmiöihin.	Arviointi
Suoritus vasta PS1 kurssin jälkeen. Psykologian ylioppilaskokeen suorittajille ehdottoman tärkeä kurssi.	Huomioitavaa

HISTORIA

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden
- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyneyttä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

IHMINEN YMPÄRISTÖN JA YHTEISKUNTIEN MUUTOKSESSA	Pakollinen	HI1
Kurssin tavoitteen on, että opiskelija <ul style="list-style-type: none">• Ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestäväää tulevaisuutta• Ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit• Osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita• Osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa. 	
<p>Historia tieteenalana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö • Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin • Maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty • Suurten jokilaaksojen kulttuurit • Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana <p>Keskiajan talous ja yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feodaaliyhteiskunta • Keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki <p>Maailmantalouden syntyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille • Kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet <p>Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu • Muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa • Muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset <p>Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty • Väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset • 2000-luvun verkottuva maailma 	Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

KANSAINVÄLISET SUHTEET	Pakollinen	HI2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit • Osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen • Osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia • Seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia. 	
<p>Kansainvälisen politiikan perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Historian käyttö politiikan välineenä historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö <p>Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan • Ensimmäisen maailmansodan seuraukset • Demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa • Ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat • Toinen maailmansota seurauksineen <p>Jakautunut maailma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot • Dekolonisaation merkitys ja vaikutukset • Kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset <p>Keskinäisriippuvuuksien maailma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot • Maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet • YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Suoritus HI2-kurssin jälkeen</p>	<p>Huomioitavaa</p>

<p>ITSENÄISEN SUOMEN HISTORIA</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>HI3</p>
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p>		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • Tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia • Hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään • Osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan • Ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään • Pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan • Osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen 	
<p>Miten Suomesta tuli Suomi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi • Kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa <p>Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa • Sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika <p>Suomi kansainvälisissä konflikteissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa • Suomi toisessa maailmansodassa • Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen <p>Kohti nykyistä Suomea</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio • Kulttuuri, tiede ja osaaminen • Kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Suoritus HI2-kurssin jälkeen.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

EUROOPPALAISEN MAAILMANKUVAN KEHITYS	Syventävä	HI4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä • Osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia • Osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan • Kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen • Osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota. 		<p>Tavoitteet</p>
<p>Antiikin kulttuuripiiri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurit ja elämäntavat • Tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty <p>Keskiajan kulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskiaikainen maailmankuva • Uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus <p>Uuden ajan murros</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renessanssi ja tiedon vallankumous • Reformaation merkitys • Itsevaltiuden ajan kulttuuri <p>Valistuksen aikakausi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys • Valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset • Ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen <p>Aatteiden ja teollistumisen aika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset • Tiede uskonnon haastajana • Porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset <p>Monimuotoinen nykyaika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen • Kulttuurin globalisoituminen • Sukupuoliroolien murros • Tieteen kehitys ja median kasvava merkitys 		<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>		<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>		<p>Arviointi</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Suoritus HI1-kurssin jälkeen.	Huomioitavaa
-------------------------------	---------------------

RUOTSIN ITÄMAASTA SUOMEKSI	Syventävä	HI5
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuntee suomalaista kulttuuriperintöä • Hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen • Kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta • Tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen • Osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin. 		Tavoitteet
<p>Suomen alue ennen ristiretkiä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä • Rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi <p>Keskiaika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen • Kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen • Yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri <p>Uusi aika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta • Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen • Sääty- ja maatalousyhteiskunta • Kehittyvä talous <p>Ruotsista Venäjän osaksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla • Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty • Kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
Suoritus kolmantena opiskeluvuotena.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

MAAILMAN KULTTUURIT KOHTAAVAT	Syventävä	HI6
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• Hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin• tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa• ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä• osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä• osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä• osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.		Tavoitteet
<p>Kurssilla tarkasteltavia kohteita ovat seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none">• Amerikan alkuperäiskulttuurit• Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit• Aasian kulttuurit• Afrikan kulttuurit• arktiset kulttuurit• Latinalaisen Amerikan kulttuurit• Lähi-idän kulttuurit		Keskeiset sisällöt
<p>Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>		Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen. Lisäksi kurssin aikana tehdä erikseen arvosteltava tutkielma.</p>		Arviointi
		Huomioitavaa

YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniolotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsenyneeesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

SUOMALAINEN YHTEISKUNTA	Pakollinen	YH1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla• tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta• pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyttisesti erilaisista näkökulmista• tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa• osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.		Tavoitteet
<p>Suomalaisen yhteiskunnan rakenne</p> <ul style="list-style-type: none">• Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne• väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät <p>Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none">• kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet• oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta <p>Hyvinvointi ja tasa-arvo</p> <ul style="list-style-type: none">• hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat• pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet• yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus <p>Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko</p> <ul style="list-style-type: none">• yhteiskunnallisen vallankäytön muodot• demokratia ja muut poliittiset järjestelmät• Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä• kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • muuttuva mediakenttä 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

TALOUSTIETO	Pakollinen	YH2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen • ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa • tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita • osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja • osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia. 		Tavoitteet
<p>Kansantalous ja yksilön talous</p> <ul style="list-style-type: none"> • talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen • oman talouden hoito • työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa • kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus <p>Markkinat, suhdanteet ja talouselämä</p> <ul style="list-style-type: none"> • vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus • rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta • talouden suhdannevaihtelut • työttömyys ja työvoimapula <p>Talouspolitiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat • verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • talouspolitiikan keinot • politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa <p>Kansainvälinen talous ja Suomi</p> <ul style="list-style-type: none"> • globaalitalous • Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys • talouden tulevaisuudennäkymät 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

SUOMI, EUROOPPA JA MUUTTUVA MAAILMA	Pakollinen	YH3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa • ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena • osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita • osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta • osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia. 		Tavoitteet
<p>Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus • perusvapaudet ja kansalaisuus • Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa <p>Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet • Suomi osana eurojärjestelmää • EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet <p>Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi • globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus 	
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

KANSALAISEN LAKITIETO	Syventävä	YH4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista • tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet • osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat • osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä • osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja. 		Tavoitteet
<p>Lakitiedon perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen <p>Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet</p> <ul style="list-style-type: none"> • perheoikeus • työoikeus • kuluttajansuoja • velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys • asuminen • muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin • tekijänoikeudet • ympäristöoikeus <p>Rikos- ja prosessioikeus</p> <ul style="list-style-type: none"> • rikostutkinta ja syyteharkinta • oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot • rangaistukset • kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen 		Keskeiset sisällöt
Yksin ja yhdessä työskenteleminen. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

USKONTO

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO

USKONTO ILMIÖNÄ – KRISTINUSKON, JUUTALAISSUUDEN JA ISLAMIN JÄLJILLÄ	Pakollinen	UE1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta• osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta• tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan• osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä• kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen• nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus• maailman ja Suomen uskontotilanne• Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet• pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille • ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä 	
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

MAAILMANLAAJUINEN KRISTINUSKO	Pakollinen	UE2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta • tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä • perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa • osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa • katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset • karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia • kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet • uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa • ekumenia ja katsomusten dialogi • ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja 		Keskeiset sisällöt
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

MAAILMAN USKONTOJA JA USKONNOLLISIA LIIKKEITÄ	Syventävä	UE3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan Intian nykypäivän uskontotilanne jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan Kiinan nykypäivän uskontotilanne shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä 		Keskeiset sisällöt
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.		Oppimis-menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	Huomioitavaa
--	---------------------

USKONTO SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA	Syventävä	UE4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa • perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla • ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla • osaa analysoida uskonnonvapautteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua • osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä • kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio • uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan • uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina • uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa • uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset • uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa • uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina • uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa • uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa • osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan 		Keskeiset sisällöt
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>		Oppimismenetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

USKONNOT TIETEESSÄ, TAITEESSA JA POPULAARIKULTTUURISSA	Syventävä	UE5
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä 		Keskeiset sisällöt
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä. Kurssilla perehdytään uskonnollisen kulttuurin ja median suhteeseen, joten erilaisten medioiden seuraaminen on kurssilla oleellista.</p>		Oppimismenetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

USKONNOT JA MEDIA	Syventävä	UE6
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa uskontojen mediajulkisuus uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi 		Keskeiset sisällöt
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä. Kurssilla perehdytään uskonnollisen kulttuurin ja median suhteeseen, joten erilaisten medioiden seuraaminen on kurssilla oleellista.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

ORTODOKSINEN USKONTO (UO)

<p>USKONTO ILMIÖNÄ – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>UO1</p>
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta • tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen • ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä • tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan • tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet • ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä • osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta • tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä. 	<p>Tavoitteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen • nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus • Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet • pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa • Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa • apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemissa Eurooppaan • ensimmäiset kristilliset synodit • kristillisen kirkon jakaantuminen • katolinen kirkko ja protestantismin synty • Luther ja Pohjoismaat • vapaat kristilliset suunnat • uskonnottomuus 	<p>Keskeiset sisällöt</p>	
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>	<p>Oppimismenetelmät</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa
ORTODOKSISUUS MAAILMASSA	Pakollinen	UO2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen • tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä • tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan • osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta • perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin • tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät • tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia • ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa • perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin • tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • kristillisen kirkon laajeneminen • patriarkaatit ja paikalliskirkot • orientaaliset kirkot • askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys • ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta • ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus • ortodoksinen tapakulttuuri • Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma • Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt • ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus 		Keskeiset sisällöt
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.		Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

MAAILMAN USKONTOJA JA USKONNOLISIA LIIKKEITÄ	Syventävä	U03
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan • tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa • tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet • perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin • kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä • osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta. 	<p>Tavoitteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan • Intian nykypäivän uskontotilanne • jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet • buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntauksat ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin • Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan • Kiinan nykypäivän uskontotilanne • shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa • Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa • luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet • uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä 	<p>Keskeiset sisällöt</p>	
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>	<p>Oppimismenetelmät</p>	
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>	
	<p>Huomioitavaa</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

USKONTO SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA	Syventävä	UO4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt • tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa • perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla • tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa • ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla • osaa analysoida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä • kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin • kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. 	<p>Tavoitteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio • uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan • uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina • uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa • uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset • uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa • ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina • uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa • uskonottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa 	<p>Keskeiset sisällöt</p>	
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>	<p>Oppimismenetelmät</p>	
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>	
	<p>Huomioitavaa</p>	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

TAIDE ORTODOKSISUUDESSA JA MUISSA USKONNOISSA	Syventävä	U05
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä • tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet • perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä • tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa • ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron • tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot • sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero • ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide • uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama 		Keskeiset sisällöt
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>		Oppimismenetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>		Arviointi
		Huomioitavaa

ORTODOKSISUUS JA USKONNOT MEDIASSA	Syventävä	U06
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon • osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita • osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä • perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti • osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa • uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• uskontojen mediajulkisuus• ortodoksisen kirkon mediamaailma• median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki• uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi	
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
	Huomioitavaa

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.
-

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämänkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

MAAILMANKATSOMUS JA KRIITTINEN AJATTELU	Pakollinen	ET1
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija <ul style="list-style-type: none">• ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia• ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista• osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota• osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämänkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa • erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein • tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa • koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen • median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>	<p>Oppimismenetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Kurssi tulee suorittaa ennen muiden elämäkatsomustiedon kurssien suorittamista. Lisäksi kurssi on suositeltavaa suorittaa 1. lukuvuoden aikana.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

<p>IHMINEN, IDENTITEETTI JA HYVÄ ELÄMÄ</p>	<p>Pakollinen</p>	<p>ET2</p>
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä • osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin • ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ilmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänsä katsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti. 	
<ul style="list-style-type: none"> luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolisuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema identiteetti, elämänvalinnat ja elämäntilanteiden keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä 	Keskeiset sisällöt
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>	Oppimismenetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	Arviointi
<p>Kurssi on suositeltavaa suorittaa 2. lukuvuoden aikana.</p>	Huomioitavaa

YKSILÖ JA YHTEISÖ	Syventävä	ET3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen• ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita• osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.	
<ul style="list-style-type: none">• ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit• yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään• taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla• ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti• yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina	Keskeiset sisällöt
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Pakolliset kurssit on oltava suoritettuna ennen kurssin suorittamista.	Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KULTTUURIT KATSOMUKSEN MUOVAAJINA	Syventävä	ET4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavallisuudelle sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa • osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä • hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit • ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin • osaa hahmottaa erilaiset elämäntavalliset ratkaisut ja identiteettivallinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun. 		<p>Tavoitteet</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa • kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavallisuuteen, Unescon maailmanperintöohjelma • suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit • kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset • etnosentrisyyden ja rasmin sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.</p>		<p>Oppimismenetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>		<p>Arviointi</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Pakolliset kurssit oltava suoritettuna ennen kurssin suorittamista.	Huomioitavaa
---	---------------------

KATSOMUSTEN MAAILMA	Syventävä	ET5
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäkatsomukseensa• ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys• tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja• hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa• perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan• perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä• uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi• uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet• kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan• tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen;		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus	
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Pakolliset kurssit oltava suoritettuna ennen kurssin suorittamista.	Huomioitavaa

TEKNOLOGIA, MAAILMANKATSOMUKSET JA IHMISKUNNAN TULEVAISUUS	Syventävä	ET6
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestäväen tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä suurten filosofoiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja -dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa	
Aktiivinen tuntityöskentelyyn osallistuminen, tehtävien tekeminen ja oppimateriaalin lukeminen kurssin edetessä.	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, tunti- ja kotitehtävien suoritus, testit) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Pakolliset kurssit on oltava suoritettuna ennen kurssin suorittamista.	Huomioitavaa

TERVEYSTIETO

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkyknä. Terveystieteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveystieteen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveystieteen sisältöön sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveystieteen ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveystieteen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskelu- ja oppimisympäristön kehittämisessä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveystiedon ja sekä erilaisia terveystieteisiin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyden liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyviä näkemyksiään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveystietoisuuteen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveystietoisuuden eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettistä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveystietoisuutta sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveystietoisuuden eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietoisuuteen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

TERVEYDEN PERUSTEET	Pakollinen	TE1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• syventää arjen terveystietoisuutta, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään• osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveystietoisuuteen, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveystietoisuuskulmasta• tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja • tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa. 	
<ul style="list-style-type: none"> • fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi • omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu • riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus • kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit • terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja 	Keskeiset sisällöt
Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn. Opetus tapahtuu sekä opettajajohtoisesti että oppilaskeskeisin opetusmenetelmin (pari- ja ryhmätyöt, yhteistoiminnalliset menetelmät, esitelmät, keskustelut) Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Pakollinen kurssi tulee suorittaa ennen syventäviä kursseja.	Huomioitavaa

IHMINEN, YMPÄRISTÖ JA TERVEYS	Syventävä	TE2
<ul style="list-style-type: none"> • hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn • tunnistaa elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja • osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskeissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn • osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä • osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille • osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä. 	
<ul style="list-style-type: none"> • perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset • terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa • ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki • seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys • mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät • erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen • työhyvinvointi ja ergonomia • turvallisuus ja väkivallan ehkäisy • media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta 	Keskeiset sisällöt
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn. Opetus tapahtuu sekä opettajajohtoisesti että oppilaskeskeisin opetusmenetelmin (pari- ja ryhmätyöt, yhteistoiminnalliset menetelmät, esitelmät, keskustelut) Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	Arviointi
<p>Pakollinen kurssi tulee olla suoritettuna ennen syventäviä kursseja.</p>	Huomioitavaa

TERVEYTTÄ TUTKIMASSA	Syventävä	TE3
<ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä • osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia • perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämässä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa • osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä • tunnistaa keskeisiä globaaleja terveystutkimuksia ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämässä. 	
<ul style="list-style-type: none"> • yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystieteiden ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen • terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat • terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen • terveyden ja terveystieteiden tutkiminen • keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet • globaalit terveystutkimukset ja niihin vaikuttaminen 	<p>Keskeiset sisällöt</p>
<p>Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn. Opetus tapahtuu sekä opettajajohtoisesti että oppilaskeskisin opetusmenetelmin (pari- ja ryhmätyöt, yhteistoiminnalliset menetelmät, keskustelut) Kurssilla tehdään pienimuotoinen tutkimustyö. Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.</p>	<p>Oppimis- menetelmät</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen kokeeseen.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Pakollinen kurssi tulee olla suoritettuna ennen syventäviä kursseja.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

<p>TERVEYSTIEDON KERTAUSKURSSI</p>	<p>Paikallinen</p>	<p>TE4</p>
---	---------------------------	-------------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

	syventävä	
<ul style="list-style-type: none">• muodostaa kokonaiskuva lukion terveystiedon oppimäärästä• kerrata terveystiedon keskeisimmät sisällöt ja syventää pakollisten ja syventävien kurssien aihekokonaisuuksia• kehittää vastaamistekniikkaa		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• lukion kurssien keskeiset sisällöt ja käsitteet• vastaamistekniikka• lukusuunnitelma		Keskeiset sisällöt
Opiskelu perustuu aktiiviseen tuntityöskentelyyn ja opetuksessa käytetään sekä opettajajohtoisia että oppilaskeskeisiä opetusmenetelmiä (pari- ja ryhmätyöt, yhteistoiminnalliset menetelmät, keskustelut). Teknisten apuvälineiden hyödyntäminen.		Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus) ja kirjalliseen töihin ja kokeisiin. Arviointi suoritettu/hylätty.		Arviointi
Suoritus vasta TE1-TE3 –kurssien jälkeen. Tärkeä terveystiedon ainerealin kirjoittajille. Paikallinen syventävä kurssi.		Huomioitavaa

LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukyvyistä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävä elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.

Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

ENERGIAA LIKUNNASTA	Pakollinen	LI1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä.harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti.saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistykseen myötä.		Tavoitteet
Liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen	
<ul style="list-style-type: none"> • Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. • Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. • Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. 	Oppimis- menetelmät
koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta	Arviointi
	Huomioitavaa

AKTIIVINEN ELÄMÄNTAPA	Pakollinen	LI2
Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • fyysisten ominaisuuksien arviointi • hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, • lihaskuntoharjoittelu • keuhonhuolto • Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. • Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen. 		Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> • Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. • Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. • Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. 		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta	Arviointi
	Huomioitavaa

TERVEYTTÄ LIIKKUEN	Syventävä	LI3
<ul style="list-style-type: none"> • syventää erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. • Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa. 		Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> • Oman liikuntaohjelma laatiminen ja toteutuksen seuranta • Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntatekniikkaa hyväksi käyttäen 		Oppimis- menetelmät
koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta		Arviointi
		Huomioitavaa

YHDESSÄ LIIKKUEN	Syventävä	LI4
<ul style="list-style-type: none"> • edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta • syventää erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Vanhojen tanssit • Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa. 		Keskeiset sisällöt
Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.		Oppimis- menetelmät
koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta		Arviointi
		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

HYVINVOINTIA LIIKKUEN	Syventävä	LI5
<ul style="list-style-type: none">tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kauttasyventää erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.		Keskeiset sisällöt
Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.		Oppimis- menetelmät
koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta		Arviointi
		Huomioitavaa

MUSIIKKI

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Oleennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatitaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn,

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

Musiikin merkitys ja hyvinvointi

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista

Musiikillinen osaaminen

- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan

Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito

- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä
- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyttöä mediassa

Oppimaan oppiminen

- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

MUSIIKKI JA MINÄ	Pakollinen	MU1
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuri-palvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.		Tavoitteet
Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soitto-taitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla sekä perehdytään kuulonhuoltoon.		Keskeiset sisällöt
Musisointi soittaen ja laulaen, luova musiikin tekeminen, analyyttinen musiikin ja ääniympäristön tarkastelu sekä musiikin ja tekstin yhteyden tutkiminen sekä ryhmissä että yksin.		Oppimis-menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, kotitehtävät, testit). Arvioinnin kohteena on opiskelijan musiikillinen toiminta koulussa. Monipuolisen palautteen avulla ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa oppimistaan.		Arviointi
Suoritetaan 1. lukuvuoden aikana.		Huomioitavaa

MONIÄÄNINEN SUOMI	Pakollinen	MU2
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä.		Tavoitteet
Kurssilla tutustutaan suomalaiseen populaari-, taide-, ja perinnesuomalaiseen musiikkiin soittaen, laulaen, kuunnellen. Musisoinnissa ja opiskelussa kiinnitetään huomiota opiskelijan omaan taiteelliseen		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

ilmaisuun ja analyttiseen musiikin tarkasteluun ja tutkimiseen. Kurssin toteuttamisessa otetaan huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.	
Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely, kotitehtävät, testit). Arvioinnin kohteena on opiskelijan musiikillinen toiminta koulussa. Monipuolisen palautteen avulla ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa oppimistaan.	Arviointi
Suoritetaan 2. lukuvuoden aikana.	Huomioitavaa

OVET AUKI MUSIIKILLE	Syventävä	MU3
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista.		Tavoitteet
Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa.		Keskeiset sisällöt
Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Tietoa hankitaan monipuolisesti ja sitä tarkastellaan kriittisesti ja analyttisesti. Kurssilla opiskellaan yksin sekä aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa.		Oppimis- menetelmät
Arvioinnin kohteena on opiskelijan osallistuminen kurssille sen sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti. Monipuolisen palautteen kautta ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa osaamistaan edistymistään kurssin tavoitteiden suuntaisesti.		Arviointi
Kurssin voi suorittaa myös projektina		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

MUSIIKKI VIESTII JA VAIKUTTAA	Syventävä	MU4
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa.		Tavoitteet
Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen.		Keskeiset sisällöt
Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssilla opiskellaan yksin sekä aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa.		Oppimis- menetelmät
Arvioinnin kohteena on opiskelijan osallistuminen kurssille sen sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti. Monipuolisen palautteen kautta ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa osaamistaan edistymistään kurssin tavoitteiden suuntaisesti.		Arviointi
Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kuoromusiikki	Paikallinen syventävä	MU6
<p>Kurssin tavoitteena on perehdyttää nuoria laulajia kuorolaulun elävään ja muuntautuvaan lauluperinteeseen. Lauluohjelmisto koostuu 4-äänisistä erityyillisistä kuorolauluista ja mahdollisesti muusta eri kuoromusiikkilajeista, kuten gospellauluista, monipuolisista virsisovituksista tms.</p> <p>Kuorolainen oppii musiikin teoriaan liittyviä seikkoja sekä esiintymiseen ja ilmaisuun liittyviä asioita.</p>		Tavoitteet
<p>Laulaja saa opetusta oman äänenkäyttöön ja kuorolauluun liittyvissä asioissa. Kuoro voi myös toimia yhdessä soitinyhtyeen kanssa. Kurssiin liittyy testaus, missä kuorolainen toistaa annetun sävelen.</p>		Sisältö
<p>Kurssi voidaan suorittaa kahdella tavalla. Opiskelija joko osallistuu</p> <p>1) Lukion ja Kontiolahden koulun yhteisen kuoron harjoituksiin ja esiintymisiin.</p> <p>2) Jonkin kuoron toimintaan (kuten Kontiolahden seurakunnan nuorisokuoro). Toiminta pitää sisällään viikoittaiset harjoitukset (1 - 2, h), ja esiintymiset. Opiskelija pitää osallistumisestaan päiväkirjaa. Kuoron johtaja antaa osallistumistodistuksen.</p>		Oppimisstrategia
<p>Arvioidaan hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.</p>		Arviointi
<p>Opiskelija valitsee itse, osallistuuko hän</p> <p>a) Lukion ja Kontiolahden koulun yhteiseen kuoroon..</p> <p>b) Jonkin muun koulun ulkopuolisen kuoron toimintaan.</p> <p>Kuoroharjoituksista ja esiintymistä tulee koostua yhteensä 38 tunnin kokonaisuus.</p> <p>Kuorokurssi voidaan suorittaa lukio-opiskelun aikana.</p>		Huomioitavaa

KUVATAIDE

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

KUVAT JA KULTTUURIT	Pakollinen	KU1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">• tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja• käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja• tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. 	
<p>Keskeiset sisällöt</p> <ul style="list-style-type: none"> omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina vaikuttaminen omassa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt 	Keskeiset sisällöt
	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön; tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus sekä töiden arvointiin.	Arviointi
Suoritetaan 1. lukuvuoden aikana.	Huomioitavaa

MUOTOILLUT JA RAKENNETUT YMPÄRISTÖT	Pakollinen	KU2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana • osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen • tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä • ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä. 	
<ul style="list-style-type: none"> • ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina • luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana • ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot • ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot • luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt 	Keskeiset sisällöt
	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön; tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus sekä töiden arvointiin.	Arviointi
Suoritetaan 2. lukuvuoden aikana.	Huomioitavaa

OSALLISENA MEDIASSA	Syventävä	KU3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan syventäen • tarkastelee mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta • käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen • tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä • ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa. 	
<ul style="list-style-type: none"> • mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina • median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana • median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot • mediaesitysten tulkinnan keinot • median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset 	Keskeiset sisällöt
	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön; tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus sekä töiden arvointiin.	Arviointi
Suoritetaan lukio-opintojen aikana.	Huomioitavaa

TAITEEN MONET MAAILMAT	Syventävä	KU4
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen • tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta • soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä • tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinnan menetelmiä 		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäenymmärtää taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.	
<ul style="list-style-type: none">taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajinaeri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataidekuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastotkuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinottaiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset	Keskeiset sisällöt
	Oppimis- menetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön; tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus sekä töiden arvointiin.	Arviointi
Suoritetaan lukio-opintojen aikana.	Huomioitavaa

OPINTO-OHJAUS

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvälineiden kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

MINÄ OPISKELIJANA	Pakollinen	OP1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none">tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoonharjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissapohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminenlukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma • itsetuntemus ja sen kehittäminen • elämänhallintataidot • oman oppimisen arviointi • jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät • työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen • lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat 	
Omaehtoinen ja aktiivinen tiedonhankinta sekä yksin ja yhdessä työskenteleminen.	Oppimis- menetelmät
Aktiivinen osallistuminen ja tehtävien määräaikainen tekeminen. Suoritusmerkintä.	Arviointi
Kurssi suoritetaan 1. ja 2. lukiovuoden aikana	Huomioitavaa

JATKO-OPINNOT JA TYÖELÄMÄ	Pakollinen	OP2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan • perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle • tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan • lisää työelämäntaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla • työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä • yrittäjyys • työelämä- ja työnhakutaidot • työelämään ja jatko-opintoihin tutustuminen • jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen • henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen • lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Omaehtoinen ja aktiivinen tiedonhankinta sekä osallistuminen yksilö- ja ryhmittöihin. Kurssilla tehdään yhteistyötä elinkeinoelämän ja eri oppilaitosten kanssa.	Oppimis- menetelmät
Aktiivinen osallistuminen ja tehtävien määräaikainen tekeminen. Suoritusmerkintä.	Arviointi
Kurssi suoritetaan 2. ja 3. lukiovuoden aikana	Huomioitavaa

Työelämävalmiudet	Soveltava	OP3
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy valitsemaansa alan ammatteihin ja niihin johtaviin koulutuksiin käytännön työelämässä tapahtuvan harjoittelun ja muun työskentelyn kautta. • peilaa kyseisiä ammatteja ja niiden vaatimuksia omiin kiinnostuksiinsa ja valmiuksiinsa. • perehtyy alan työllisyysnäkyymiin • lisää työelämäntaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Opiskelija tutustuu tietyn alan ammatteihin käytännön työharjoittelun, haastattelun ja muun työskentelyn pohjalta • Ennen työjaksoa opiskelija tekee työpaikkaansa työhakemuksen ja CV:n (ansioluettelo) ja esittää ne opinto-ohjaajalle • Varsinaisen työn tulee olla vähintään 30 tunnin työjakso ja siitä näytetään opinto-ohjaajalle työtodistus • Opiskelija laatii kyseisestä TET-jaksosta portfolion, joka sisältää raportin työharjoittelusta, ala- tai ammattikuvauksen ja pohdintaa alan/ammatin soveltuvuudesta itselle sekä tietoa ammattiin johtavista koulutusmahdollisuuksista. • Portfolio palautetaan opinto-ohjaajalle työn päättymisen jälkeen viimeistään kahden seuraavan jakson aikana joko sähköisesti tai paperilla. 		Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> • itsenäinen työskentely työelämässä • oppimiskokemusten reflektointi • portfolio työskentely 		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Suoritusmerkintä.	Arviointi
Kurssi tehdään itsenäisesti esimerkiksi kesäloman aikana	Huomioitavaa

TEEMAOPINNOT

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne kehittävät opiskelijan taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Teemaopintojen kursseista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty).

MONITIETEINEN AJATTELU	Syventävä	TO1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• oppii hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • oppii hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmissa kokonaisuuksissa • kehittää kriittistä ja luovaa ajatteluaan 	
<ul style="list-style-type: none"> • valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta • erilaisten käsitejärjestelmien analysointia ja arviointia • johtopäätösten ja ratkaisujen tekemistä eri näkökulmista 	Keskeiset sisällöt
Opiskelu sekä itsenäisesti että yhteistoiminnassa muiden kanssa.	Oppimis- menetelmät
Opiskelija osallistuu tutkielman tmv. projektityön tekemiseen, jonka arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taidot hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä, kuten myös taito arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyssä tarkastellaan suunnitelmallisuutta, yhteistoimintaa sekä työvälineiden käyttöä. Kurssi arvioidaan Suoritettu/Hylätty.	Arviointi
Työskentelylle sovitaan ohjaava opettaja.	Huomioitavaa

TUTKIVA TYÖSKENTELY TEKNOLOGIALLA	Syventävä	TO2
Opiskelija <ul style="list-style-type: none"> • kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa • saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön 		Tavoitteet
Valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta		Keskeiset sisällöt
Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Työ voi esim. sisältää luonnontieteen laborointia työselostuksineen.		Oppimis- menetelmät
Opiskelija osallistuu tutkielman tmv. projektityön tekemiseen, jonka arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taidot tutkia sekä tuottaa tietoa tutkimustensa perusteella. Työskentelyssä tarkastellaan suunnitelmallisuutta, yhteistoimintaa sekä työvälineiden käyttöä. Kurssi arvioidaan Suoritettu/Hylätty.		Arviointi
Työskentelylle sovitaan ohjaava opettaja.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

OSAAMINEN ARJESSA	Syventävä	TO3
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa• vahvistaa koulussa hankkimansa osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä• oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita• kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä		Tavoitteet
Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kautta oppimista		Keskeiset sisällöt
Opiskelija toimii käytännön tilanteissa joko koulussa tai koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä, mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisessä yhteistyössä.		Oppimis- menetelmät
Kurssi arvioidaan Suoritettu/Hylätty.		Arviointi
Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.		Huomioitavaa

LUKIODIPLOMIT

Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Opetuksen tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

KUVATAITEEN LUKIODIPLOMI	Soveltava	KULD2
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia.		Tavoitteet
Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.		Keskeiset sisällöt
Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin, ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan.		Oppimis- menetelmät

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä kuvallisen tuottamisen välineitä että tutkittavia ilmiöitä.	
Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.	Arviointi
Lukiodiplomin suorittaminen edellyttää viittä kuvataitteen pohjakurssia.	Huomioitavaa

KÄSITYÖN LUKIODIPLOMI	Soveltava	
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija kehittää osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä osaamisen arvioinnissa.		Tavoitteet
Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin. Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.		Keskeiset sisällöt
Opiskelija hyödyntää diplomityössään sekä lukioaikaisia opintojaan että muualla omaksuttuja tietoja ja taitoja. Kurssin aikana pidetään oppimispäiväkirjaa, jota käytetään työskentelyprosessin arvioinnin apuna. Kurssin suorittaminen edellyttää omatoimista työskentelyä, materiaali- ja tekniikkakokeiluja, oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia sekä ongelmanratkaisua.		Oppimis- menetelmät
Arviointi toteutetaan valtakunnallisten kriteerien pohjalta asteikolla 1-5 sekä sanallisella arvioinnilla. Arvioinnissa otetaan huomioon suunnittelu, valmistusprosessi ja valmis tuote.		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityödiplomikurssille voi osallistua, jos on suorittanut vähintään kaksi lukion käsityökurssia. Opiskelija vastaa itse kurssin materiaalikustannuksista.	Huomioitavaa
---	---------------------

MUSIIKIN LUKIODIPLOMI	Soveltava	MULD6
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa.		Tavoitteet
Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.		Keskeiset sisällöt
Opiskelija hyödyntää diplomityössään sekä lukioaikaisia opintojaan että muualla omaksuttuja tietoja ja taitoja. Diplomin valmistumisen ohella olennaista on työn edetessä tapahtuva oppimisprosessi, jota opiskelija tutkii ja reflektoi sekä raportoi työssään.		Oppimis- menetelmät
Arviointi toteutetaan valtakunnallisten kriteerien pohjalta asteikolla 1-5 sekä sanallisella arvioinnilla. Arviointiin osallistuu ohjaavan opettajan lisäksi toinen musiikin ammattilainen.		Arviointi
Suoritetaan 2. - 3. lukuvuoden aikana		Huomioitavaa

TAITEIDEN VÄLISET KURSSIT

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kurseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- tutkii itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- soveltaa eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä
- kehittää osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskeluympäristöjä käyttämällä
- työskentelee tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- kehittää taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskeluympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

MONITAITEELLINEN MUSIIKKIPROJEKTI	Soveltava	TA1
Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi omaa		Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

sekä ryhmän työskentelyä ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla.	
Valmistetaan esim. konsertti, musiikkiesityksiä lukion tilaisuuksiin (esim. itsenäisyyspäivä, joulujuhla, gaala, yökoulu). Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.	Keskeiset sisällöt
Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista.	Oppimis- menetelmät
Arvioinnin kohteena on opiskelijan osallistuminen kurssille sen sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti. Monipuolisen palautteen kautta ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa osaamistaan edistymistään kurssin tavoitteiden suuntaisesti.	Arviointi
	Huomioitavaa

NYKYTAITEEN KEINOIN	Soveltava	TA2
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaiteelle ominaisin keinoin • tutkii kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla • hyödyntää visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja • syventyy erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä • taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona • tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa • kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin 		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. • opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin, ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin. • opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. • opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä kuvallisen tuottamisen välineitä että tutkittavia ilmiöitä. 	Oppimismenetelmät
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön; tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus sekä töiden arvointiin.	Arviointi
Suoritetaan lukio-opintojen aikana.	Huomioitavaa

TAIDETTA KAIKILLA AISTEILLA	Soveltava	TA3
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä.		Tavoitteet
Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurin suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen.		Keskeiset sisällöt
Oma taiteellinen työskentely joko itsenäisesti tai ryhmässä.		Oppimismenetelmät
Arvioinnin kohteena on opiskelijan osallistuminen kurssille sen sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti. Monipuolisen palautteen kautta ohjataan opiskelijaa myös itse arvioimaan omaa osaamistaan edistymistään kurssin tavoitteiden suuntaisesti.		Arviointi
Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.		Huomioitavaa

PAIKALLISET SOVELTAVAT KURSSIT

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

KAUNOKIRJALLISUUSDIPLOMI	Paikallinen soveltava	KAU
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija innostuu kirjallisuuden lukemisesta, pitää yllä lukuharrastustaan ja edistää kirjallista yleissivistystään.		Tavoitteet
Opiskelija valitsee ennalta valmistellulta listalta kaunokirjallisuutta luettavakseen. Lista sisältää maailmankirjallisuutta, Suomen kirjallisuuden klassikkoja sekä nykykirjallisuutta eri genreistä. Lista edustaa väljää kirjallisuuskäsitystä, eikä näin ollen keskity vain pelkästään kirjallisuuden kaanoniin kuuluviin teoksiin. Teoksia tulee lukea kaikkiaan 18. Koska kirjallisuuden kenttä elää ja uudistuu jatkuvasti, opiskelija voi esittää ennalta laaditun listan ulkopuolelta esim. uutuuksia osaksi diplomiaan.		Keskeiset sisällöt
Diplomin voi suorittaa milloin tahansa lukioaikana. Enimmillään aikaa suorittaa diplomi on kolme vuotta. Opiskelija pitää lukemistaan teoksista lukupäiväkirjaa, jonka avulla opettaja voi varmistaa teosten lukemisen. Kirjallisuusdiplomin suorittamisen päätteeksi opiskelija kirjoittaa esseän, jossa hän pohtii lukuprosessiaan.		Oppimis- menetelmät
Arviointi hyväksytty/ hylätty		Arviointi
Diplomi on laajuudeltaan yksi lukiokurssi.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

TIETOKIRJADIPLOMI	Paikallinen soveltava	TIED1
<p>Opiskelijan</p> <ul style="list-style-type: none">• lukutaito ja into paranee• yleissivistys paranee• erityisesti kiinnostavan aihealueen tietämys syventyy• valmennus reaalien yo-kokeeseen• valmennus äidinkielen yo-kokeeseen.• valmiudet selviytyä jatko-opinnoissa paranevat		Tavoitteet
<p>Opiskelija lukee tietyn määrän tietokirjoiksi luokiteltavia teoksia ja saa siitä yhden koulukohtaisen, soveltavan lukiokurssin. Lisäksi oppilas saa kirjallisen diplomin liitteeksi todistukseensa.</p> <p>Kirjallisuuden voi valita reaaliaineiden opettajien laatimista kirjastoista, tai opiskelija voi tehdä omia ehdotuksiaan luettavista kirjoista. Suurin hyöty lukio-opintoja ajatellen on kirjallisuudesta, joka liittyy suoraan jonkin lukion kurssin sisältöön ja sellaiseen reaaliaineeseen, jonka yo-kokeen opiskelija suunnittelee suorittavansa. Eri sopimuksesta jotkut kirjoista voivat olla myös vieraskielisiä tai liittyä aihealueisiin, joita kirjastoissa ei ole mainittu (esim. tekniikkaan, kulttuuriin).</p> <p>Kurssin kirjat pisteytetään niiden vaikeustason ja laajuuden mukaan (<i>1 = helpohko, 2 = kohtalaisen vaativa ja 3 = vaativa</i>).</p> <p>Diplomia varten opiskelijan on saatava kokoon <i>10 pistettä</i>.</p> <p>Viimeisenä diplomisuorituksena opiskelija laatii kokoavan loppuraportin, joka sisältää luettujen teosten esittelyä ja niissä esiintyvien teemojen pohdintaa. Lisäksi raportissa tulee arvioida oman työn sujumista ja sitä, mitä diplomin tekeminen on antanut.</p>		Keskeiset sisällöt

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Varsin itsenäinen suorittaminen, mutta opettajien kanssa sovituin menetelmin. Diplomiin kuuluu tietokirjallisuuden lukemista ja luettujen teosten arviointia, esittelyä, vertailua ja niissä esiintyvien kysymysten pohdintaa kirjallisesti sekä mahdollisesti ohjaavan opettajan kanssa suullisesti.</p>	Oppimis- menetelmät
<p>Tietokirjadiplomi arvioidaan suoritusmerkinnällä: suoritettu/hylätty (myös o kurssia osasuorituksena mahdollinen). Sen lisäksi kurssista saa erillisen diplomitodistuksen, joka tulee päättötodistuksen liitteeksi. Luetut teokset luetellaan todistuksessa. Arvioijana toimivat ne reaaliaineiden opettajat, joiden alaan teokset kuuluvat, sekä mahdollisesti myös äidinkielen opettaja.</p>	Arviointi
<p>Diplomi on laajuudeltaan yksi lukiokurssi. Diplomia saa suorittaa koko lukion ajan siihen saakka, kun muutkin lukion päättötodistukseen tulevat kurssisuoritukset on oltava valmiina.</p>	Huomioitavaa

Käsityö

Käsityön opetus lukiossa tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden kehittää käsityötaitojaan teknisen työn ja tekstiilityön alueilla. Opiskelu lisää erilaisten käsityötekniikoiden ja työtapojen hallintaa, materiaalien ja käsitteistön tuntemusta sekä teknologian ymmärtämystä.

Tavoitteena käsityön kursseilla on tutustua monipuolisesti eri tekniikoihin ja suunnitella ja valmistaa persoonallisia ja laadukkaita tuotteita. Käsityön opiskelu lukiossa painottuu luovaan käsityölliseen toimintaan, ongelmanratkaisuun ja tuotesuunnitteluun. Käsityön opiskelussa ideoiden kehittäminen, tiedonhankintataidot ja oman työskentelyprosessin hallinta ovat tärkeässä asemassa.

Käsityöprosessin arvioinnin tavoitteena on kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja ja ohjata opiskelijaa laadukkaiden ja tarkoituksenmukaisten tuotteiden valmistamisessa. Arvioinnissa otetaan huomioon suunnittelu, työskentely sekä valmistuneet tuotteet.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityöstä on mahdollisuus suorittaa myös lukiodiplomi.

TEKNINEN TYÖ 1 Puutekniikka	
Kurssilla kerrataan ja syvennetään peruskoulun teknisen työn oppimäärien sisältöjä. Kurssin päättyessä opiskelija mm: <ul style="list-style-type: none">• pystyy itsenäisesti käyttämään koulun teknisen työn puutekniikan välineitä ja koneita.• ymmärtää työturvallisuuden merkityksen.• omaa kokonaisvaltaisen käsityksen käsityöllisesti tai teollisesti valmistetun tuotteen muotoilu- ja valmistusprosessista.• on saanut lisää valmiuksia tekniikan alan jatko-opintoihin	Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Puualan peruskoneiden toimintaperiaatteet• Puutuotteiden suunnittelun peruseriaatteita<ul style="list-style-type: none">○ tuotteensuunnittelun perusteita○ materiaalit○ liitokset○ pintakäsittelymenetelmät	Sisältö
Kurssin alussa opettaja ja opiskelijat sopivat mitä oppimisstrategiaa on syytä käyttää huomioiden teknisen työn projektit ja oppilaiden lähtötaso. Itsenäistä soveltavaa työskentelyä käytetään, kun opiskelijat omaavat peruskouluopintojen pohjalta riittävästi rutinoituneita työtapoja. Opettajajohtoisia työtapoja on syytä käyttää kun opiskelijat esim. eivät ole osallistuneet teknisen työn valinnaiskursseille peruskoulussa.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentelyn ja harjoitustöiden arviointi). Opiskelija laatii portfolion kurssista.	Arviointi
Suosittelaaan suoritettavaksi ensimmäisen vuoden aikana. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden erilainen lähtötaso yksilöllisesti. Mikäli et ole opiskellut peruskoulussa teknistä työtä, laadimme sinulle oman perustekniikoihin keskittyvän opintosuunnitelman. Projektiaiheita, joista kurssin alussa valitaan muutama, joista kurssi rakentuu: puutuotteen entisöinti, levyrakenteinen tuote, sorvaus, koristeveisto yms. Kurssimateriaalit maksavat 0 € - 100 € riippuen opiskelijan valitsemasta projektista.	Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

TEKNINEN TYÖ 2 Metallitekniikka	
Kurssilla kerrataan ja syvennetään peruskoulun teknisen työn oppimäärien sisältöjä. Kurssin päättyessä opiskelija mm: <ul style="list-style-type: none">• pystyy itsenäisesti käyttämään koulun teknisen työn metallitekniikan välineitä ja koneita• ymmärtää työturvallisuuden merkityksen.• omaa kokonaisvaltaisen käsityksen käsityöllisesti tai teollisesti valmistetun tuotteen muotoilu- ja valmistusprosessista.• on saanut lisää valmiuksia tekniikan alan jatko-opintoihin	Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Metallialan peruskoneiden toimintaperiaatteet• Metallituotteiden suunnittelun peruseriaatteita<ul style="list-style-type: none">○ tuotteensuunnittelun perusteita○ materiaalit○ liitokset○ pintakäsittelymenetelmät	Sisältö
Kurssin alussa opettaja ja opiskelijat sopivat mitä oppimisstrategiaa on syytä käyttää huomioiden teknisen työn projektit ja oppilaiden lähtötaso. Itsenäistä soveltavaa työskentelyä käytetään, kun opiskelijat omaavat peruskouluopintojen pohjalta riittävästi rutinoituneita työtapoja. Opettajajohtoisia työtapoja on syytä käyttää kun opiskelijat esim. eivät ole osallistuneet teknisen työn valinnaiskursseille peruskoulussa	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentelyn ja harjoitustöiden arviointi). Opiskelija laatii portfolion kurssista.	Arviointi
Suosittelaaan suoritettavaksi toisen vuoden aikana. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden erilainen lähtötaso yksilöllisesti. Mikäli et esim. ole opiskellut peruskoulussa teknistä työtä, laadimme sinulle oman perustekniikoihin keskittyvän opintosuunnitelman. Projektiaiheita, joista kurssin alussa valitaan muutama, joista kurssi rakentuu: hitsatut metallirakenteet (pöydät, tuolit yms.), metallitaonta, mekanismit, kierrätysmateriaalien käyttö, kivityöt yms. Kurssimateriaalit maksavat 0 € - 100 € riippuen opiskelijan valitsemasta projektista.	Huomioitavaa

TEKSTILITYÖ 1 Lankatekniikat	
Kurssin tavoitteena on <ul style="list-style-type: none">• tutustua monipuolisesti lanka- ja erikoistekniikoihin	Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• suunnitella ja valmistaa käyttökelpoinen tuote jollakin esitellyistä tekniikoista• kehittää omia käsityötaitoja• laajentaa materiaalituntemusta• kehittää suunnittelu- ja arviointitaitoja	
Kurssilla tutustutaan mahdollisimman monipuolisesti siihen, mitä erilaisista langoista voi tehdä. Tekniikat, joihin tutustutaan, päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa. Käytettäviä tekniikoita ovat esim. nyörit ja nauhat, neulonta, virkkaus, koukkuaminen, makramee. Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat saamansa tiedon avulla joko yhden ison työn tai pienistä osista muodostuvan kokonaisuuden.	Sisältö
Kurssilla käytetään paljon toiminnallisia työtapoja, kuten materiaali- ja tekniikkakokeilut. Opiskelussa painotetaan ongelmanratkaisua, itsenäistä tiedonhankintaa sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja töiden arviointiin. Kurssin aikana toteutetusta tuotteesta laaditaan portfolio. Arviointi: Hyväksytyt/Hylätyt.	Arviointi
Tekstiilityön kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden erilainen lähtötaso yksilöllisesti. Opiskelija vastaa itse kurssin materiaalikustannuksista.	Huomioitavaa

TEKSTIILITYÖ 2 Ompelutekniikat	
Kurssin tavoitteena on <ul style="list-style-type: none">• suunnitella ja valmistaa ompelemalla vaate tai sisustustuotteita• laajentaa ompelutaitoja ja materiaalituntemusta• kehittää omia käsityötaitojaan• kehittää suunnittelu- ja arviointitaitoja	Tavoitteet
Kurssin aikana suunnitellaan ja valmistetaan jokin vaativampi vaate tai sisustustuote. Perehdytään valmistettavan tuotteen eri materiaaleihin valmistustekniikkiin ratkaisuihin ja valitaan omaan tuotteeseen sopivat työtavat.	Sisältö
Kurssilla käytetään paljon toiminnallisia työtapoja, kuten materiaali- ja tekniikkakokeilut. Opiskelussa painotetaan ongelmanratkaisua, itsenäistä tiedonhankintaa sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja töiden arviointiin. Kurssin aikana toteutetusta tuotteesta laaditaan portfolio. Arviointi: Hyväksytyt/Hylätyt.	Arviointi
Tekstiilityön kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden erilainen lähtötaso yksilöllisesti. Opiskelija vastaa itse kurssin materiaalikustannuksista.	Huomioitavaa

TEKSTIILITYÖ 3 Kankaanpainanta ja värjäys	
Kurssin tavoitteena on <ul style="list-style-type: none">• oppia tekstiilien painanta- ja värjäystekniikoita• laajentaa materiaalituntemustaan• kehittää omia käsityötaitojaan• kehittää suunnittelu- ja arviointitaitoja	Tavoitteet

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kurssilla tutustutaan erilaisiin kankaanpainantatekniikoihin, kankaan kuviointiin värien avulla sekä tekstiilien värjäykseen. Kurssin aikana tehdään kokeiluja eri tekniikoilla ja materiaaleilla. Suunnitellaan ja toteutetaan yksi tai useampi työ, jossa käytetään hyödyksi kurssilla opittuja tekniikoita.	Sisältö
Kurssilla käytetään paljon toiminnallisia työtapoja, kuten materiaali- ja tekniikkakokeilut. Opiskelussa painotetaan ongelmanratkaisua, itsenäistä tiedonhankintaa sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja töiden arviointiin. Kurssin aikana toteutetusta tuotteesta laaditaan portfolio. Arviointi: Hyväksytty/Hylätty.	Arviointi
Tekstiilityön kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kurssilla huomioidaan opiskelijoiden erilainen lähtötaso yksilöllisesti. Opiskelija vastaa itse kurssin materiaalikustannuksista.	Huomioitavaa

TÄHTITIEDE	Paikallinen soveltava	TÄH
<ul style="list-style-type: none"> Lisätä kiinnostusta luonnontieteiden ja tähtitieteen opiskelua kohtaan. Antaa mahdollisuus tehdä havaintoja aurinkokunnasta. Antaa runsaasti yleistietoa tähtitieteen eri osa-alueista Pyrkiä ymmärtämään maailmankaikkeuden mittasuhteita. Laajentaa maailmankuvaa universumitasolle. Tutustua joihinkin tähtitieteellisiin ilmiöihin tarkemmin. 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> Tähtitieteellisen maailmankuvan kehittyminen Linnunrata ja sen rakenne Galaksit ja galaksiryhmät Tähdet ja niiden kehitysvaiheet Ajankohtaisia tutkimuskohteita Ajankohtaisia ilmiöitä taivaalla Ekstraterrestiaalisen elämän mahdollisuus ja etsintä Havaintovälineet 		Keskeiset sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> Luentotyyppinen opiskelu Mahdolliset ryhmätyöt Tähtitaivaaseen tutustuminen Vierailu Jakokosken tähtitornilla Tähtitieteen simulaatio-ohjelmiin tutustuminen Kurssin lopussa projektityö 		Oppimis- menetelmät
Kurssista annetaan hyväksytty/hylätty-merkintä. Kurssista ei järjestetä kirjallista koetta vaan arvioinnin perustana on jatkuva näyttö ja projektityö. Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää		Arviointi

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

osallistumista opetukseen ja vierailuihin sekä projektityön tekemistä.	
	Huomioitavaa

HARRASTEKURSSI 1 Aktiivinen kansalainen 1	Paikallinen soveltava kurssi	HAR1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• löytää itselleen mieluisan ja kehittävän harrastuksen ja/tai toimintamuodon, jossa toimiminen voi lisätä omaa ja ympäristönsä hyvinvointia• kehittää aktiivisuutta ja sosiaalista osallistumistaan		Tavoitteet
Opiskelija toimii aktiivisesti ja säännöllisesti lukion hyväksymän ennalta laaditus toimintasuunnitelman mukaisesti harrastustoimintansa ohjaajan tai valmentajan johdolla. Toimintaan sisältyy myös teoreettista opetusta tai ohjausta.		Sisältö
Omaehtoinen ja aktiivinen toiminta oman ja lähiympäristönsä hyvinvoinnin lisäämiseksi.		Oppimisstrategia
Opiskelija pitää päiväkirjaa, josta näkyy harrastus- tai yhteiskunnallistoiminnan tavoite, toimintasuunnitelma sekä aika, joka on määrätty tehtävän tai harrastuksen kestoksi. Päiväkirjaan tulee myös ohjaajan tai valmentajan varmennus suorituksista. Opiskelija voi käyttää myös tehtävään soveltuvaa opintokirjaa, johon merkitään em. asiat. Hyväksytään suoritusmerkinnällä.		Arviointi
Voidaan suorittaa ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.		Huomioitavaa

VIERAS KIELI JA KULTTUURI Aktiivinen kansalainen 2	Paikallinen soveltava kurssi	KULT1
--	-------------------------------------	--------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• harjoittelee ja vahvistaa opiskelemaansa kieltä käytännön tilanteissa aidossa ympäristössä.• tutustuu opiskelemaansa kielen kulttuuriin ja maan tapoihin	Tavoitteet
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• hankkii etukäteen tietoa kohdemaasta ja –kaupungista sekä maan tapakulttuurista• osallistuu opintomatkkaan, jonka aikana tutustutaan tärkeimpiin kulttuurikohteisiin• esittelee etukäteen valitsemansa kulttuurikohteen paikan päällä muille ryhmän jäsenille• pitää matkan aikana oppimispäiväkirjaa ja palauttaa sen kirjallisessa muodossa opintomatkan jälkeen kurssin opettajalle	Sisältö
Ennen opintomatkaa 4-6 kokoontumista opettajan johdolla sekä itsenäistä tiedonhankintaa. Osallistuminen opintomatkkaan.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu kurssiin kuuluvien tehtävien suorittamiseen. Kurssi arvioidaan arvosanoilla hyväksytty / hylätty.	Arviointi

Autokoulu

Autokoulu-kurssi, joka on koulukohtainen soveltava lukiokurssi, suoritetaan yksityisissä autokouluissa henkilöauton kuljettamiseen vaadittavan ajokorttiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Ajokorttiopetuksen suorittaminen lisää opiskelijan liikennetietoisuutta, antaa käsityksen suomalaisesta liikennekulttuurista, ohjaa liikenneturvallisuuteen ja liikennesääntöjen noudattamiseen, sekä antaa tietoja ja taitoja liikenteessä tarvittavista ensiaputaidoista.

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Ajoneuvon kuljettaminen, toimiminen liikenteessä, ensiaputaidot sekä liikenneturvallisuuden huomioiminen ovat kansalaisen perustaitoja. Siten autokoulukurssi sopii hyvin lukion opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Autokoulun teoria- ja ajo-opetuksen tunnit opiskelijan tulee suorittaa muuna kuin koulun normaalin opetuksen aikana. Kuljettajakoe (insinööriajo) sekä ns. liukkaankelin ajoharjoittelukerta voidaan kuitenkin erikseen sovittaessa suorittaa koulutyöpäivän aikana, mikäli aikavaroituksia ei ole muutoin järjestettävissä.

AUTOKOULU 1 Aktiivinen kansalainen 3	Paikallinen soveltava kurssi	AUTO1
Ajokorttiopetuksessa hankitaan ajoneuvon kuljettamiseen vaadittavat tiedot ja taidot sekä suoritetaan kirjallinen koe ja insinööriajokoe. Kurssin päättyessä opiskelija mm: <ul style="list-style-type: none">• kykenee kuljettamaan turvallisesti autoa tai muuta luvassa mainittua ajoneuvoa• kykenee vastaamaan kuljetettavien henkilöiden turvallisuudesta• ymmärtää oman toimintansa merkityksen ja vastuu muiden tielläliikkujien liikenneturvallisuudesta• osaa toimia oikein liikenneonnettomuuksissa ja antaa tarvittavaa ensiapua		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Liikennesäännöt ja liikennekulttuuri• Ajoneuvon kuljettamiseen vaadittavat tiedot ja taidot• Liikenneturvallisuus• Toiminta liikenneonnettomuustilanteissa• Ensiaputaidot		Sisältö
Autokoulu-kurssin oppimisstrategiasta ja opetusmenetelmistä vastaa itsenäisesti kukin autokouluyritys. Opetuksessa noudatetaan lain edellyttämiä oppisisältöjä, tavoitteita ja opetusmenetelmiä.		Oppimisstrategia
Arviointi perustuu suoritettuun autokoulututkintoon. Lukiokurssin saamiseksi edellytetään suoritettua kirjallista koetta ja insinööriajotutkinnon läpäisyä. Opiskelija esittää rehtorille suorittamansa ajokortin kurssin saadakseen.		Arviointi
Lukio ei osallistu ajokortti-kurssin kustannuksiin.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Ajo-opetus ja teoriatunnit on toteutettava muuna kuin koulun opetusaikoina (autokoulun suorittaminen ei saa haitata opiskelijan muita lukio-opintoja).	
--	--

ENSIAPU 1 Aktiivinen kansalainen 4	Paikallinen soveltava kurssi	EA 1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">• hallitsee kurssin jälkeen ensiavun perustaitoja• saa tietoja tapaturmien ehkäisystä• omaksuu laaja-alaista tietoa terveydestä ja sen omaehtoisesta edistämisestä		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Tapaturmat ja niiden yleisyys• Toiminta tapaturmapaikalla• Vammamekanismi ja tyyppivammat• Potilaan tutkiminen• Sairauskohtaukset ja Elvytystapahtuma• Verenvuoto ja sokki• Haavat ja ruhjeet• Pää- ja kasvovammat• Raajojen murtumat ja nivelvammat• Myrkytykset• Palovammat		Sisältö
Kurssiin liittyy teoriaopintoja ja käytännön harjoituksia. Kurssiin voi liittyä myös tutustuminen palo- ja pelastuslaitoksen toimintaan sekä sairaankuljettajan työtehtäviin.		Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus). Arvioidaan hyväksytään/hylätty –merkinnällä.		Arviointi
EA 1 - kurssi on voimassa kolme vuotta.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>ENSIAPU 2 Aktiivinen kansalainen 5</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>EA 2</p>
<p>Ensiavun jatkokurssilla opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • syventää opittuja ensiavun perustaitoja • laajentaa ensiaputaitoja • saa tietoja tapaturmien ehkäisystä • omaksuu laaja-alaista tietoa terveydestä ja sen omaehtoisesta edistämisestä 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hätätilanteessa auttaminen • Hätäensiavun kertaus • Ensiaputiedon kartuttaminen • Vammat, vammapotilaan tutkiminen ja vammamekanismi • Ensiavusta ensihoitoon, Auttamisketju • Ensiapu- ja ensihoitovälineet • Verenvuoto ja sokki • Ensiavun jatkotoimenpiteet • Haavat ja ruhjeet • Pää- ja kasvovammat • Raajojen murtumat ja nivelvammat • Myrkytykset ja Palovammat • Ensiaputekniikkasovellusharjoitus • Terveys ja turvallisuus • Selviytyminen ja terveys • Mielensterveyshäiriöt • Henkinen tuki • HIV ja muita sukupuolitauteja 		<p>Sisältö</p>
<p>Kurssiin liittyy teoriaopintoja ja käytännön harjoituksia. Kurssiin voi liittyä myös tutustuminen palo- ja pelastuslaitoksen toimintaan sekä sairaankuljettajan työtehtäviin.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (tuntityöskentely ja kotitehtävien suoritus). Arvioidaan hyväksytään/hylätty –merkinnällä.</p>		<p>Arviointi</p>
<p>EA 2 - kurssi on voimassa kolme vuotta.</p>		<p>Huomioitavaa</p>

<p>LUKIOLAISEN TURVAKURSSI Aktiivinen kansalainen 6</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>TURVA</p>
--	--	---------------------

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • saa tarvittavat tiedot ja taidot kansalaisvalmiuksien lisäämiseksi selvittääkseen arkipäivän vaaratilanteista. Kansalaisvalmiuksilla tarkoitetaan niitä tietoja ja taitoja, joita jokainen tarvitsee toimiakseen oikein eteen tulevissa erilaisissa arkipäivän vaara- ja muissa tilanteissa. 	<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuuspolitiikan ja maanpuolustuksen perusteet <ul style="list-style-type: none"> - varuskuntavierailu • Kansalaisvalmiudet yksilön kannalta <ul style="list-style-type: none"> - ensiapukoulutus (maasto, koti ja onnettomuustilanne) - palo- ja pelastustoimi (sammutusvälineet, toiminta palo- ja onnettomuustilanteessa, hätäilmoitukset jne.) - yleinen järjestys ja turvallisuus (poliisitoimen esittely ja sähkön turvallinen käyttö) • Ympäristön suojelu • Liikuntakoulutus <ul style="list-style-type: none"> - maastossa liikkuminen (varustus, suunnistus, selviytyminen tapaturmissa jne.) • Aseet ja niiden turvallinen käyttö <ul style="list-style-type: none"> - lain määräykset aseiden ostamisesta ja käytöstä 	<p>Sisältö</p>
<p>Palo- ja pelastustoimen, puolustusvoimien ja kunnan eri toimien esittely ja niihin tutustuminen. Yöpyminen maasto-olosuhteissa. Luennot turvallisuudesta ja turvallisuuspolitiikasta.</p>	<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.</p>	<p>Arviointi</p>
<p>Lukiolaisen turvakurssi tarjotaan joka 2. tai joka 3. vuosi yhdessä Maanpuolustuskoulutus RY:n kanssa.</p>	<p>Huomioitavaa</p>

<p>GUIDE 1</p> <p>Aktiivinen kansalainen 7</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>GUI 1</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • omaa tiedot ja taidot toimiakseen oppaana, toimitsijana tai attasheana erilaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä urheilukilpailuissa tai muissa merkittävässä tapahtumissa • ymmärtää edustavansa omalla toiminnallaan ja esiintymisellään omaa kouluaan, kotikuntaansa ja maataan 		<p>Tavoitteet</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> • kykenee ohjauksen alaisena vastuulliseen ja itsenäiseen työskentelyyn tehtävissään • saa tehtävissään kokemusta asiakastyöstä • ymmärtää kielitaidon merkityksen ja haluaa edelleen kehittää omaa kielitaitoaan 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kunnan ja Kontiolahden Urheilijoiden ry:n pitämät luennot • Oppaan, toimitsijan ja attashean tehtävät ja niihin valmistautuminen • toimiminen oppaan, toimitsijan tai attashean tehtävissä kansallisissa tai kansainvälisissä kilpailuissa tai muissa merkittävässä tapahtumissa • Oppaan ammattitaidon kehittäminen seuraavilla osa-alueilla: kulttuurien tuntemus, edustaminen, protokolla, estetiikka, lainsäädäntö • oman toiminnan kehittäminen ja kriittinen tarkastelu 	Sisältö
Luennot, alustukset, osallistuminen valmisteleviin kokoontumisiin ja koulutukseen. Toiminta kilpailupaikalla.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja ohjaajan palautteeseen. Opiskelija laatii toiminnastaan loppuraportin. Arviointi hyväksytty/hylätty. Lisäksi annetaan erillinen todistus.	Arviointi
Toteutus yhteistyössä Kontiolahden kunnan ja Kontiolahden Urheilijat ry:n kanssa.	Huomioitavaa

TUTOR , Lukion tutor-kurssi Aktiivinen kansalainen 8	Paikallinen soveltava kurssi	TUTOR 1
Kurssin tavoitteena on, että opiskelija: <ul style="list-style-type: none"> • oppii vertaistutorina yksilö- ja ryhmäohjauksen perustaitoja • kehittää omia ohjaus- ja esiintymistaitojaan • hallitsee perustiedot ryhmädynamiikasta 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • Lukio-opiskelun informointi tuleville lukiolaisille • Uusien lukiolaisten vastaanottaminen ja informaatio 		Sisältö

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> Ryhmän yhteenkuuluvuutta ja lukioviihtyvyyttä lisäävän toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä tutor-ohjaajan ja oppilaskunnan sekä opettajien kanssa 	
<ul style="list-style-type: none"> Tutor-koulutus tutor-ohjaajan ja MLL:n suunnitelman mukaisesti Säännölliset koulutus- ja suunnittelupalaverit tutor-ohjaajan johdolla Pareittain ja ryhmässä tapahtuma työskentely oman tutor-luokan/ryhmän kanssa Osallistuminen lukion yhteisiin juhliin ja tilaisuuksiin tutorina 	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (toiminta tutorina, osallistuminen kokoontumisiin).	Arviointi
Koulutus tarvittaessa yhdessä MLL:n kanssa.	Huomioitavaa

OPISKELIJAKUNTATOIMINTA, Opiskelijakuntakurssi, Aktiivinen kansalainen 9	Paikallinen soveltava kurssi	OPK 1
<p>Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none"> oppii opiskelijakuntatoimintaa ja vaikuttamista kehittää omia ohjaus- ja esiintymistaitojaan hallitsee perustiedot kokous- ja yhdistystoiminnasta sekä opiskelijakunnan taloudesta oppii kantamaan vastuuta opiskelijakunnan toiminnasta 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> Lukion opiskelijakunnan hallitustyö ja kokoukset Uusien lukiolaisten vastaanottaminen ja informaatio Ryhmän yhteenkuuluvuutta ja lukioviihtyvyyttä lisäävän toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä tutor-ohjaajan ja tutoreiden sekä opettajien kanssa 		Sisältö
<ul style="list-style-type: none"> Koulutus opiskelijakunnan toimintaan ohjaajan ja rehtorin toimesta Säännölliset koulutus- ja suunnittelupalaverit sekä kokoukset ohjaavat opettajan johdolla Osallistuminen lukion yhteisiin juhliin ja tilaisuuksiin opiskelijakunnan hallituksen jäsenenä 		Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön (toiminta tutorina, osallistuminen kokoontumisiin).		Arviointi
Koulutus tarvittaessa ohjaajan ja rehtorin toimesta		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>LUONTOLIIKUNTA Aktiivinen kansalainen 10</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>LUOL</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • omaa tiedot ja taidot kyetäkseen liikkumaan ja retkeilemään luonnossa joko jalkaisin tai kanoottia käyttäen • kykenee valmistamaan luonto-olosuhteissa vaellusretkellä tarvittavat ateriat käyttäen keitintä, retkimuonia ja luonnosta saatavia raaka-aineita • kykenee yöpymään luonnossa telttamajotteissa • osaa huolehtia varusteista, niiden oikeasta käyttämisestä ja niiden huollosta • ymmärtää luonnossa liikkumisen merkityksen oman fyysisen ja henkisen terveyden ylläpitäjänä • ymmärtää luontoliikunnan myös sosiaalisesti tapahtumaksi ja tuntee vastuunsa myös muiden luonnossa liikkuvien hyvinvoinnista • ymmärtää omakohtaisesti luonnonsuojelun merkityksen 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • luennot ja alustukset luontoliikunnasta, varusteista, suunnistamisesta ja vesillä liikkumisesta • turvallisuusohjeet ja varustuksen tarkistaminen • vähintään kahden päivän kestävä vaellus luonnossa, johon sisältyy yöpyminen teltoissa ja itsenäinen ruoanvalmistaminen • oman toiminnan kehittäminen ja kriittinen tarkastelu 		<p>Sisältö</p>
<p>Luennot, alustukset, osallistuminen valmisteleviin kokoontumisiin ja koulutukseen. Osallistuminen retkelle ja aktiivinen toiminta siellä.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja ohjaajan palautteeseen. Arviointi hyväksytty/hylätty.</p>		<p>Arviointi</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Yhteistyötahona mukana mahdollisuuksien mukaan Kontiolahden kunnan ja Kontiolahden seurakunnan nuorisotyötahot.</p> <p>Kurssi pyritään suorittamaan 2. opiskeluvuoden syksyllä.</p>	<p>Huomioitavaa</p>
--	----------------------------

<p>LEIRIKOULU 1, Euroopan leirikoulu</p> <p>Aktiivinen kansalainen 11</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>LEIR1</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • saa kattavan kuvan leirikoulukohteen historiasta, kulttuurista ja nykypäivästä sekä ymmärtää näiden kokonaisuuksien liittymäkohdat eurooppalaiseen historiaan ja kulttuuriin • omaa tiedot ja taidot kyetäkseen toimimaan ryhmän jäsenenä leirikoulussa leirikoulun ohjelman mukaisesti • kykenee toimimaan itsenäisti ja ohjattuna ei-koulumaisissa olosuhteissa ja vastaamaan omasta toiminnastaan • kykenee ottamaan huomioon muut ryhmän jäsenet sekä tarvittaessa auttamaan heitä • osaa huolehtia leirikoulussa tarvittavista omista sekä yhteisistä varusteista, niiden oikeasta käyttämisestä ja niiden huollosta • osaa yhdistää eri aihealueisiin liittyvää tietoa jäsenyneeiksi kokonaisuudeksi kussakin leirikoulukohteessa (Euroopan leirikoulu) • ymmärtää kulttuurin, taiteen ja luonnon tärkeyden yksilön, yhteisön ja globaalin maailman näkökulmasta • ymmärtää omakohtaisesti luonnonsuojelun merkityksen 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • luennot ja alustukset leirikoulusta • leirikoulukohteen kulttuuri, historia ja nykypäivä • turvallisuusohjeet ja varustuksen tarkistaminen • leirikoulumatkan suunnittelu, tilaaminen ja matkaan liittyvät valmistelut • oman toiminnan kehittäminen ja kriittinen tarkastelu 		<p>Sisältö</p>
<p>Luennot, alustukset, osallistuminen valmisteleiviin kokoontumisiin ja koulutukseen. Osallistuminen leirikouluun ja aktiivinen toiminta siellä. Etukäteistyö leirikoulukohteen esittelystä.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja ohjaajan palautteeseen. Arviointi hyväksytty/hylätty.</p>		<p>Arviointi</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Yhteistyötahona mukana mahdollisuuksien mukaan eri matkanjärjestäjät ja ulkomaiset oppilaitokset.</p> <p>Kurssi pyritään suorittamaan 2. opiskeluvuoden syksyllä.</p>	Huomioitavaa
--	---------------------

<p>LEIRIKOULU 2, Lapin leirikoulu</p> <p>Aktiivinen kansalainen 12</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>LEIR2</p>
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> • saa kattavan kuvan leirikoulukohteen historiasta, kulttuurista ja nykypäivästä sekä ymmärtää näiden kokonaisuuksien liittymäkohdat Suomen historiaan ja kulttuuriin • omaa tiedot ja taidot kyetäkseen toimimaan ryhmän jäsenenä leirikoulussa leirikoulun ohjelman mukaisesti • kykenee toimimaan itsenäisti ja ohjattuna ei-koulumaisissa olosuhteissa ja vastaamaan omasta toiminnastaan • kykenee ottamaan huomioon muut ryhmän jäsenet sekä tarvittaessa auttamaan heitä • osaa huolehtia leirikoulussa tarvittavista omista sekä yhteisistä varusteista, niiden oikeasta käyttämisestä ja niiden huollosta • osaa yhdistää eri aihealueisiin liittyvää tietoa jäsenyneeiksi kokonaisuudeksi kussakin leirikoulukohteessa Lapin leirikoulu) • ymmärtää kulttuurin, taiteen ja luonnon tärkeyden yksilön, yhteisön ja globaalin maailman näkökulmasta • ymmärtää omakohtaisesti luonnonsuojelun merkityksen 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • luennot ja alustukset leirikoulusta • leirikoulukohteen kulttuuri, historia ja nykypäivä • turvallisuusohjeet ja varustuksen tarkistaminen • leirikoulumatkan suunnittelu, tilaaminen ja matkaan liittyvät valmistelut • oman toiminnan kehittäminen ja kriittinen tarkastelu 		<p>Sisältö</p>
<p>Luennot, alustukset, osallistuminen valmisteleviin kokoontumisiin ja koulutukseen. Osallistuminen leirikouluun ja aktiivinen toiminta siellä. Etukäteistyö leirikoulukohteen esittelystä.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja ohjaajan palautteeseen. Arviointi hyväksytty/hylätty.</p>		<p>Arviointi</p>
<p>Yhteistyötahona mukana mahdollisuuksien mukaan eri matkanjärjestäjät ja Kontiolahden seurakunnan nuorisotyö.</p>		<p>Huomioitavaa</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Kurssi pyritään suorittamaan 2. opiskeluvuoden syksyllä.	
--	--

KOLMANNEN SEKTORIN TOIMIJA Aktiivinen kansalainen 13	Paikallinen soveltava kurssi	TOI1
Opiskelija <ul style="list-style-type: none">osallistuu aktiivisesti johonkin kolmannen sektorin toimintaan (seurakunnat, SPR, vapaaehtoisjärjestöt, kolmannen sektorin hankkeet)osallistuu toiminnan vaatimaan koulutukseen tai valmennukseen, jossa hän saa riittävän käsityksen kolmannen sektorin toiminnasta ja merkityksestä suomalaisessa yhteiskunnassaymmärtää kolmannen sektorin toiminnan tärkeyden ja merkityksen vapaaehtoistyön ylläpitäjänä		Tavoitteet
Opiskelija toimii aktiivisesti ja säännöllisesti lukion hyväksymän ennalta laaditun toimintasuunnitelman mukaisesti kolmannen sektorin toimintaan. Toimintaan sisältyy myös teoreettista opetusta tai ohjausta.		Sisältö
Omaaehtoinen, aktiivinen toiminta lähiyhteisöjen ja koko yhteiskunnan hyväksi, sekä ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi.		Oppimisstrategia
Opiskelija pitää päiväkirjaa, josta näkyy yhteiskunnallisen toiminnan tavoite, toimintasuunnitelma sekä aika, joka on määrätty tehtävän tai toiminnan kestoksi. Opiskelijan tulee myös kuvata hänen osallistumisestaan koskevan kolmannen sektorin tahon toimintaa ja sen sisältöä. Päiväkirjaan tulee myös ohjaajan tai toiminnasta vastaavan tahon edustajan varmennus suorituksista. Opiskelija voi käyttää myös tehtävään soveltuvaa opintokirjaa, johon merkitään em. asiat. Hyväksytään suoritusmerkinnällä.		Arviointi
Voidaan suorittaa lukion opiskelujen aikana.		Huomioitavaa

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>LIIKUNTA 6, Urheiluvalmennus 1</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>LI6</p>
<p>Liikunnan opetuksen soveltavien kurssien tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa sekä erityisesti harrastamassaan kilpaurheilulajissa • saa valmiuksia omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastuksen ja kilpaurheilun harrastamiseen • osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita • osallistuu aktiivisesti urheiluseura- ja kilpailutoimintaan sekä toimii siinä hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovitun sääntöjä edistäen myös kilpakumppaneiden ja seuran menestystä • osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä. 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • osallistuu SM-tasolle tähtäävään yksilö- tai joukkueurheilun ohjattuun valmennukseen • pitää säännöllisesti valmennus- ja harjoittelupäiväkirjaa • ottaa osaa SM-tasoiseen kilpailutoimintaan • toimii aktiivisesti urheiluseuran jäsenenä <p>Opiskelija laatii selvityksen seuraavista kokonaisuuksista:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Selvitys valmentautumisesta <ol style="list-style-type: none"> a. ohjelman laajuus/vkko b. kilpailujen määrä ja menestys 2. Menestys lajissa <ol style="list-style-type: none"> a. tuloksia harjoittelusta b. menestys kilpailuissa 3. Omat tavoitteet <ol style="list-style-type: none"> a. mihin tähtäät? b. Mitä harjoittelu/kilpailu kehittää sinussa/elämässäsi? 		<p>Sisältö</p>
<p>Liikunnan soveltava kurssi 6 suoritetaan urheiluseuran ja lukion yhteisen sopimuksen mukaisesti. Kurssin suorittaminen edellyttää vähintään lukuvuoden kestävästi aktiivista SM-tasolle tähtäävää oman urheilulajin harrastusta, valmentautumista ja kilpailua.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.</p>		<p>Arviointi</p>
<p>Voidaan suorittaa lukion 1. vuosikurssin aikana</p>		<p>Huomioitavaa</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>LIIKUNTA 7, Urheiluvalmennus 2</p>	<p>Paikallinen soveltava kurssi</p>	<p>LII07</p>
<p>Liikunnan opetuksen soveltavien kurssien tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa sekä erityisesti harrastamassaan kilpaurheilulajissa • saa valmiuksia omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastuksen ja kilpaurheilun harrastamiseen • osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita • osallistuu aktiivisesti urheiluseura- ja kilpailutoimintaan sekä toimii siinä hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä edistäen myös kilpakumppaneiden ja seuran menestystä • osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä. 		<p>Tavoitteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • osallistuu SM-tasolle tähtäävään yksilö- tai joukkueurheilun ohjattuun valmennukseen • pitää säännöllisesti valmennus- ja harjoittelupäiväkirjaa • ottaa osaa SM-tasoiseen kilpailutoimintaan • toimii aktiivisesti urheiluseuran jäsenenä <p>Opiskelija laatii selvityksen seuraavista kokonaisuuksista:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Selvitys valmentautumisesta <ol style="list-style-type: none"> a. ohjelman laajuus/vkko b. kilpailujen määrä ja menestys 2. Menestys lajissa <ol style="list-style-type: none"> a. tuloksia harjoittelusta b. menestys kilpailuissa 3. Omat tavoitteet <ol style="list-style-type: none"> a. mihin tähtäät? <p>Mitä harjoittelu/kilpailu kehittää sinussa/elämässäsi?</p>		<p>Sisältö</p>
<p>Liikunnan soveltava kurssi 7 suoritetaan urheiluseuran ja lukion yhteisen sopimuksen mukaisesti. Kurssin suorittaminen edellyttää vähintään lukuvuoden kestävää aktiivista SM-tasolle tähtäävää oman urheilulajin harrastusta, valmentautumista ja kilpailua.</p>		<p>Oppimisstrategia</p>

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.	Arviointi
Voidaan suorittaa lukion 2. vuosikurssin aikana	Huomioitavaa

LIIKUNTA 8, Valmennus ja urheilu ammattina	Paikallinen soveltava kurssi	LII08
<p>Liikunnan opetuksen soveltavien kurssien tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none">• kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa sekä erityisesti harrastamassaan kilpaurheilulajissa• saa valmiuksia omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastuksen ja kilpaurheilun harrastamiseen• osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita• osallistuu aktiivisesti urheiluseura- ja kilpailutoimintaan sekä toimii siinä hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä edistäen myös kilpakumppaneiden ja seuran menestystä• osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä• saa riittävät tiedot ja näkemykset liikuntaan ja urheiluun liittyvistä ammateista ja niihin kouluttautumisesta		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• osallistuu SM-tasolle tähtäävään yksilö- tai joukkueurheilun ohjattuun valmennukseen• pitää säännöllisesti valmennus- ja harjoittelupäiväkirjaa• ottaa osaa SM-tasoiseen kilpailutoimintaan• toimii aktiivisesti urheiluseuran jäsenenä• tutustuminen liikuntaan ja urheiluun liittyviin eri ammatteihin <p>Opiskelija laatii selvityksen seuraavista kokonaisuuksista:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Selvitys valmentautumisesta<ol style="list-style-type: none">a. ohjelman laajuus/vkkob. kilpailujen määrä ja menestys2. Menestys lajissa<ol style="list-style-type: none">a. tuloksia harjoittelustab. menestys kilpailuissa3. Omat tavoitteet		Sisältö

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

a. mihin tähtää? Mitä harjoittelu/kilpailu kehittää sinussa/elämässäsi?	
Liikunnan soveltava kurssi 8 suoritetaan urheiluseuran ja lukion yhteisen sopimuksen mukaisesti. Kurssin suorittaminen edellyttää vähintään lukuvuoden kestävästä aktiivista SM-tasolle tähtäävää oman urheilulajin harrastusta, valmentautumista ja kilpailua.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.	Arviointi
Voidaan suorittaa lukion 3. vuosikurssin aikana	Huomioitavaa

LIIKUNTA 9, Seinäkiipeily I	Paikallinen soveltava kurssi	LII09
<p>Liikunnan opetuksen soveltavan kurssin Seinäkiipeily I tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kykenee turvalliseen ja itsenäiseen toimintaan sisäseinäkiipeilyssä • hallitsee perustiedot ja –taidot boulderoinnissa ja yläköysi-kiipeilyssä • hallitsee perustiedot ja –taidot kiipeilyn tekniikassa ja kiipeilyharjoittelussa • kykenee suorittamaan näyttökokeen (Varmistaja kortti) • saa valmiuksia omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastuksen ja kilpaurheilun harrastamiseen • osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita • osallistuu aktiivisesti harraste- tai seuratoimintaan sekä toimii siinä hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä edistäen myös kilpakumppaneiden ja seuran menestystä • osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> • SKIL:n peruskurssi järjestelmästä osiot: (sovelletuin osin www.climbing.fi) • Seinäkiipeilyn alkeiskurssi (moduuli 1) • Seinäkiipeilyn peruskurssi (moduulit 2) • Seinäkiipeilyn jatkokurssi (moduuli 4) • pitää säännöllisesti valmennus- ja harjoittelupäiväkirjaa • toimii aktiivisesti seuran tai harrasteryhmän jäsenenä • näyttökokeen suorittaminen 		Sisältö

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<p>Kurssi suoritetaan Kontiolahden lukion, Karelian Kiipeilijät ry:n ja mahdollisesti Kontiolahden seurakunnan nuorisotyön yhteistyönä. Kurssiin kuuluu seinäkiipeilyn teoriaopetusta ja harjoitteita vähintään 3 x 2 tuntia. Ennen näyttökoetta tulee osallistua riittävä määrä ohjattuun harjoitteluun nuorisotyön ohjaamalla kiipeilyvuoroilla. Harjoittelusta tulee pitää harjoittelupäiväkirjaa. Kurssin, harjoitteiden ja näyttökokeen kokonaiskesto on väh. 38 tuntia.</p>	Oppimisstrategia
<p>Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja näyttökokeeseen. Arvioidaan suoritusmerkinnällä (hyväksytään/hylätty)</p>	Arviointi
	Huomioitavaa

LIIKUNTA 10, Kuntosaliharjoittelu	Paikallinen soveltava kurssi	LII10
<p>Liikunnan opetuksen soveltavan kurssin Kuntosaliharjoittelu tavoitteena on, että opiskelija:</p> <ul style="list-style-type: none">• kykenee turvalliseen ja itsenäiseen toimintaan kuntosaliharjoittelussa• hallitsee perustiedot ja –taidot kuntosalin eri laitteiden monipuolisessa käytössä• hallitsee perustiedot ja –taidot perusvoimaharjoittelussa ja lihashuollossa• saa valmiuksia omaehtoisen ja ohjatun liikuntaharrastuksen pitkäjänteiseen ja itsenäiseen harrastamiseen• osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita• osaa kehittää lihasharjoitteluaan ja osaamistaan monipuolisesti, terveellisesti ja tavoitteellisesti• osaa toimia kuntosalilla rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä huomioiden toiset kuntosalikäyttäjät		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none">• Itsenäinen kuntosalin käyttö• Monipuolinen kuntosaliharjoittelu• Lihahuolto• Annettujen kuntosaliharjoitteluohjeiden noudattaminen ja niiden soveltaminen omaan lihaskuntoon nähden• pitää säännöllisesti kuntosalin harjoittelupäiväkirjaa		Sisältö

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">• arvioi omaa edistymistään kuntosaliharjoittelussa• harjoitteluraportin esittäminen	
Kurssi suoritetaan Kontiolahden lukiolle itsenäisesti. Harjoittelusta tulee pitää harjoittelupäiväkirjaa. Omaa kuntosalitoimintaa ja kehittymistä tulee osata arvioida. Harjoitteiden kokonaiskesto on oltava väh. 38 tuntia.	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja kuntosalipäiväkirjaan. Arvioidaan suoritusmerkinnällä (hyväksytään/hylätty)	Arviointi
	Huomioitavaa

LIIKUNTA 11, Liikunnan ohjaus	Paikallinen soveltava kurssi	LII11
Liikunnan ohjauksen kurssin tavoitteena on, että opiskelija: <ul style="list-style-type: none">• kehittää tietoa ja taitoaan uusissa liikuntamuodoissa sekä terveellisissä elämäntavoissa• hankkii tietoa liikunnan, ravinnon, unen ja palautumisen vaikutuksesta toisiinsa• edistää muiden kurssilla mukana olevien hyvinvointia positiivisella asenteella ja kannustamalla muita ryhmän jäseniä• hankkii valmiudet edistää omaa hyvinvointiaan vapaa-ajallaan yleisesti sekä liikuntaharrastuksen parissa• kehittää ohjaustaitojaan ja -valmiuksia liikunnassa• suunnittelee ja ohjaa kurssin aikana ryhmälleen yhden alkulämmittelyn <i>10min</i>	Tavoitteet	
Kurssin sisältö muodostuu seuraavista kokonaisuuksista: <ul style="list-style-type: none">• opiskelija saa harrastaa itselleen mieluista liikuntaa omasta taitotasostaan tai fyysisestä kunnosta riippumatta• ryhmä suunnittelee itse oman liikuntakalenterinsa	Sisältö	

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none"> tutustuminen uusiin liikuntamuotoihin ja toiminta muiden opiskelijoiden kanssa myös ilman kilpaurheilusidonnaisuutta tarjota mahdollisuus löytää itselleen harrastus erilaisten liikuntamuotojen joukosta tarjota tietoa, taitoa ja tukea liikunnan ohjaustoiminnassa hankkia kokemusta ohjaustoiminnasta liikuntatilanteissa tarjota tietoa liikuntaan liittyvistä ammateista sekä erilaisista liikunnan alan opiskelumahdollisuuksista ja -paikoista tarjota tietoa liikunnan yhdistystoiminnasta ja mahdollisuuksista Pohjois-Karjalan alueella mahdollisuus hankkia kokemusta ohjaustoiminnasta koulujen liikuntakerhoissa/urheiluseurojen harjoituksissa 		
<p>Kurssi suoritetaan yhdessä urheiluseuran kanssa. Toiminnasta tulee pitää harjoittelupäiväkirjaa. Omaa kehittymistä tulee osata arvioida. Harjoitteiden kokonaiskesto on oltava väh. 38 tuntia.</p>		Oppimisstrategia
<ul style="list-style-type: none"> - Arviointi perustuu kurssille osallistumiseen/jatkuvaan näyttöön - Kurssi arvioidaan hyväksyty/hylätty - Opiskelijan tulee pitää liikuntapäiväkirjaa: <ul style="list-style-type: none"> o suunnittelee itse liikuntaohjelman kaudelle ja määrittelee itselleen liikunnalliset tavoitteet o päiväkirjasta ilmenee harrastuksiin ja/tai liikuntaseuratoimintaa käytetty aika ja sisältö. - Päiväkirjaan tulee myös ohjaajan tai valmentajan varmennus tavoitteiden määrittelystä ja suorituksista 		Arviointi
		Huomioitavaa
LIIKUNTA 12, GOLF	Paikallinen soveltava kurssi	GOLF
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> saa riittävät tiedot ja taidot Golfin pelaamisesta, etiketistä ja kentän käytänteistä, että hän voi suorittaa golfin green-cardin osallistuu golf-kurssin oppitunneille ja harjoituksiin suorittaa kierroksen mailapoikana/-tyttönä suorittaa golfin teoriakokeen ja pelikokeen 		Tavoitteet
<ul style="list-style-type: none"> - Puttaus - Chippaus - Väline-esittely - Luento golfwingistä ja sen esittely - Ote mailasta ja alkuasento - Golflyöntiharjoitukset - Hiekkaesteharjoitukset - Käytännön esimerkki ajanvarauksesta kentälle 		Sisältö

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

<ul style="list-style-type: none">- Kierrokseen valmistautuminen- Kävelen tutustuminen golfkenttään- Golfaajien seuraaminen heidän pelatessaan- Yleisimpien golfsääntöjen kertaaminen ja esittely kentällä- Tulokortin esittely ja sen täyttäminen- Esittely yleisimmät pelimuodot: pistebogey ja lyöntipeli- Tuloksen laskeminen ja tasoituksen pudottaminen- Uudelleen harjoitukset: puttaus, chippaus, pitkälyönti (golfsvingi) ja hiekkaestelyönti- green gard kortin vaadittavat lyöntitestit	
Luennot Golf-klubilla, harjoitukset kentällä, itseopiskelu	Oppimisstrategia
Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja kirjalliseen kokeeseen.	Arviointi
Suoritetaan hyväksytyn golf-opettajan johdolla. Kurssin saadakseen opiskelija näyttää rehtorille green-cardin.	Huomioitavaa